

รายงานการวิจัย

เรื่อง : การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้
ในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์สายใจ คุ่มขนาน

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๓๕

คำนำ

โครงการวิจัยเรื่อง "การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานคร" เป็นโครงการวิจัยที่ได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2535 ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นอย่างสูงที่ได้ให้เงินทุนในการศึกษาครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังว่ารายงานผลการวิจัยครั้งนี้คงจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการและให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานครไม่มากนักน้อย หากมีข้อบกพร่องใดๆ ที่พียงมีในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกราบขออภัยและยินดีน้อมรับคำแนะนำด้วยความเต็มใจ แต่หากงานวิจัยครั้งนี้มีความดี มีประโยชน์ ก็ขอมอบความดีงามที่พียงมีนั้นแต่ผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลต่างๆ แก่ผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

รศ.สายใจ คุ่มขนาน
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
30 มิถุนายน 2543

สารบัญ

บทที่ 1 : บทนำ	1 - 11
ความสำคัญของปัญหา	1 - 2
กรอบแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	2 - 8
วัตถุประสงค์และระเบียบวิธีวิจัย	9 - 11
บทที่ 2 : ผลการศึกษา	12 - 49
1. ลักษณะทั่วไปของชุมชนที่ศึกษาและ ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง	12 - 22
1.1 ที่ตั้งและลักษณะชุมชนที่ศึกษา	12 - 15
1.2 ลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง	15 - 22
2. การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้	23 - 48
2.1 วิถีการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจ	23 - 31
2.2 วิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม	31 - 48
บทที่ 3 : สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	49 - 58
สรุปผลการศึกษา	49 - 54
การอภิปรายผลการวิจัย	54 - 57
ข้อเสนอแนะ	57 - 58
บรรณานุกรม	59 - 60

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1.1	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม	18
ตารางที่ 1.2	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาเดิม	19
ตารางที่ 1.3	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเหตุผลของการย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ	20
ตารางที่ 1.4	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน	20
ตารางที่ 1.5	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามประเภทการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ	21
ตารางที่ 1.6	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเหตุผลที่คิดว่าจะอยู่กรุงเทพฯ ตลอดไป	21
ตารางที่ 2.1	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะของการประกอบอาชีพปัจจุบัน	24
ตารางที่ 2.2	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิมมาก่อนจำแนกตามลักษณะของการประกอบอาชีพ	27
ตารางที่ 2.3	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยประกอบอาชีพก่อนย้ายเข้ามาในกรุงเทพฯ จำแนกตามการประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิมกับลักษณะอาชีพที่ทำในปัจจุบัน	28
ตารางที่ 2.4	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการได้รับความช่วยเหลือในการหางานทำครั้งแรก	28
ตารางที่ 2.5	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆในการทำงาน	29
ตารางที่ 2.6	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความช่วยเหลือในการทำงานจำแนกตามลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ	29
ตารางที่ 2.7	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาในการหางานทำ	30
ตารางที่ 2.8	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับของรายได้/เดือน	30
ตารางที่ 2.9	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเพียงพอของรายได้	31
ตารางที่ 2.10	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ของการอยู่พร้อมหน้ากันภายในครอบครัว	32

ตารางที่ 2.11	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ของการปฏิสังสรรค์ทางสังคมของสมาชิกภายในครอบครัวด้านต่างๆ	34
ตารางที่ 2.12	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ของวิธีการในการปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับญาติพี่น้องที่ภูมิลำเนาเดิม	36
ตารางที่ 2.13	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนเพื่อนสนิทในกรุงเทพฯ	37
ตารางที่ 2.14	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพื่อนสนิทในกรุงเทพฯ จำแนกตามภูมิลำเนาเดิมของเพื่อนสนิท	38
ตารางที่ 2.15	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จัก	39
ตารางที่ 2.16	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับเพื่อนบ้านในด้านต่างๆ	40
ตารางที่ 2.17	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับของการใช้ภาษาถิ่นได้กับบุคคลต่างๆ	41
ตารางที่ 2.18	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อคนใต้ที่ไม่พูดได้	42
ตารางที่ 2.19	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้สึกอภัยกับการพูดได้ในที่สาธารณะ	42
ตารางที่ 2.20	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับประทานอาหารได้ในแต่ละวัน/สัปดาห์	44
ตารางที่ 2.21	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น	45
ตารางที่ 2.22	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน จำแนกตามเหตุผลของการไม่เข้าร่วมกิจกรรม	45
ตารางที่ 2.23	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่อยู่อาศัย	46
ตารางที่ 2.24	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลำดับของปัญหาที่สร้างความหนักใจในการอยู่ในกรุงเทพมหานคร	47

การวิจัยเรื่อง : การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้วิจัย : รองศาสตราจารย์สายใจ คุ่มขนาน

ทุนอุดหนุนการวิจัย : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2535

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักที่จะอธิบายปรากฏการณ์การย้ายถิ่นของชาวใต้ที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียงในเขตบางกะปิ ว่าผู้คนเหล่านี้มีการปรับเปลี่ยนในวิถีการดำเนินชีวิตในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมไปจากเดิมหรือไม่อย่างไร โดยศึกษาจากการสุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นชาวใต้มาจำนวน 204 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยมีหน่วยการวิเคราะห์ที่อยู่ปัจเจกบุคคลที่เป็นชาวใต้ ที่ปัจจุบันย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียงเขตบางกะปิตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป

ผลการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปทางด้านสังคม เศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย มีอายุโดยเฉลี่ย 29 ปี ส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาชั้นสูงสุดในระดับปริญญาตรี มีสถานภาพสมรสเป็นโสดถึงร้อยละ 65.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สมรสแล้ว ส่วนใหญ่จะมีคู่สมรสเป็นคนภาคใต้ด้วยกัน คือร้อยละ 54.4 รองลงมา คือร้อยละ 31.6 มีคู่สมรสเป็นคนในภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เช่าบ้านเพื่ออยู่อาศัย โดยมีขนาดครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4 คน สำหรับจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นตัวอย่างนั้น มีย้ายมาจากทุกจังหวัดในภาคใต้ แต่กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมีสัดส่วนที่สูงที่สุด รองลงมา ก็เป็นจังหวัดตรัง ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือจังหวัดระนอง

สำหรับเหตุผลของการย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพฯ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะต้องการศึกษาต่อถึงร้อยละ 53.9 รองลงมาเป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจ คือร้อยละ 40.7 สำหรับระยะเวลาที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนปัจจุบันนั้น โดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มตัวอย่างเข้ามาอยู่โดยเฉลี่ยประมาณ 6 ปี และกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเคยมีประสบการณ์ย้ายที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ มาก่อนที่จะย้ายมาอยู่ที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติคลองจั่นและบริเวณใกล้เคียง

การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้

ในเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวด้านใต้ ได้ศึกษาไว้ 2 ด้านด้วยกัน คือ การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ กับ การปรับตัวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ดังผลการศึกษาดังต่อไปนี้

การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ไม่ได้มีปัญหาในด้านการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพหรือการทำงานทำ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในด้านการประกอบอาชีพ ชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนอาชีพไปจากเดิมที่เคยอยู่ในภูมิลำเนาเดิม เช่น เดิมเคยทำอาชีพที่อยู่ในภาคธุรกิจที่เป็นทางการ เช่น เป็นพนักงานบริษัท ก็เพียงแค่เปลี่ยนสถานที่ทำงานแต่ยังคงทำงานแบบเดิม จะมีก็กลุ่มที่เคยทำการเกษตร ที่เมื่อย้ายเข้ามา ก็จะเปลี่ยนมาประกอบอาชีพในภาคธุรกิจที่ไม่เป็นทางการ เช่น ขายอาหารพื้นเมือง เสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งคนกลุ่มนี้ย้ายเข้ามาเนื่องจากปัจจัยดึงดูดของถิ่นปลายทางมากกว่าจะเป็นปัจจัยผลักดันจากถิ่นต้นทาง นั่นก็คือ เป็นการย้ายมาเพราะเล็งเห็นลู่ทางการทำมาหากินที่ดีกว่าที่จะทำการเกษตรอยู่ที่ถิ่นเดิม และส่วนใหญ่แล้ว กลุ่มผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้จะมีญาติพี่น้องหรือตัวผู้ย้ายถิ่นเองได้หาช่องทางไว้ก่อนแล้ว ดังนั้นเมื่อถามถึงเวลาในการหางานทำ จึงพบว่าส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง สามารถจะหางานทำได้ภายใน 1 เดือน ในด้านความพอเพียงของรายได้ ชาวใต้ส่วนใหญ่จะมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย หรือถ้าหากจะมีปัญหาค่าใช้จ่ายอยู่บ้าง ก็สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยการช่วยเหลือกันภายในหมู่ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงที่เป็นคนใต้ด้วยกัน หรือจังหวัดเดียวกันที่เป็นเพื่อนกันมาก่อน

การปรับตัวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

ในการศึกษาการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น ในแง่การปรับตัวทางสังคม ดูจากว่าในชีวิตประจำวันผู้ย้ายถิ่นชาวใต้มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านในชุมชน ตลอดจนญาติพี่น้องในท้องถิ่นเดิมอย่างไร ทำให้การดำเนินชีวิตทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่มากนักเพียงใด ส่วนในแง่วัฒนธรรม ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ใช้เรื่องการพูดภาษาใต้ และการกินอาหารพื้นเมืองได้เป็นตัวบ่งชี้ถึงการปรับตัวทางวัฒนธรรม เพราะถือว่าตัวบ่งชี้สองตัวนี้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมย่อย (Subculture) หรือวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ค่อนข้างดี ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครไม่มีปัญหาในการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม เพราะยังคงสามารถดำเนินชีวิตประจำวันที่ไม่แตกต่างไปจากการใช้ชีวิตในท้องถิ่นเดิม ดังจะเห็นได้จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลต่างๆ อยู่ทั้งกับญาติพี่น้องและเพื่อนที่อยู่ในภูมิลำเนาเดิมและทั้งที่อยู่ในกรุงเทพฯ บริเวณอื่นๆ สำหรับปัญหาการอยู่อาศัย

ในกรุงเทพฯ ก็พบว่าส่วนใหญ่ปัญหาที่สร้างความหนักใจให้กับผู้ย้ายถิ่น ก็เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของเมืองกรุงเทพฯ โดยส่วนรวม นั่นก็คือ ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นพิษ ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากการปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับบุคคลอื่นๆ แต่เป็นปัญหาของคนกรุงเทพฯ ทั้งหมด

ในด้านการใช้ภาษาถิ่นและการรับประทานอาหารประจำท้องถิ่นได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยได้มีการปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาถิ่นและการบริโภคเท่าใดนัก ส่วนใหญ่ยังคงใช้ภาษาถิ่นได้ในทุกครั้งและทุกสถานที่กับญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท และเพื่อนบ้าน จะมีการปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาถิ่นได้ไปบ้างก็กับคนใต้บางคนที่ไม่สนิทและเป็นคนแคร์จรรยาบรรณา เช่นเดียวกับการรับประทานอาหารได้ คนใต้ส่วนใหญ่ยังคงรับประทานอาหารใต้อยู่เป็นประจำทุกวัน ซึ่งอาจจะซื้อที่ปรุงสำเร็จหรือปรุงเอง

จากผลการศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานคร พอจะกล่าวสรุปโดยรวมได้ว่า กลุ่มผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ส่วนใหญ่มีการปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดี ส่วนในด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น อาจจะกล่าวได้ว่าผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ไม่ได้มีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตด้านนี้ไปเท่าที่ควร หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้ย้ายถิ่นยังคงดำรงความเป็นคนใต้ไว้ในเรื่องการมีปฏิสังสรรค์กับคนใต้ด้วยกัน การใช้ภาษาถิ่นได้ในชีวิตประจำวัน การรับประทานอาหาร สำหรับเหตุผลว่าเพราะอะไร การย้ายถิ่นของคนใต้ส่วนใหญ่จึงไม่มีปัญหาในการปรับตัวนั้น น่าจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นที่ใช้ศึกษาครั้งนี้อาศัยอยู่และหรือทำงานอยู่ในบริเวณเขตอำเภอบางกะปิ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีคนใต้อาศัยอยู่นาน มีสภาพเหมือนกับเป็นชุมชนคนภาคใต้โดยเฉพาะ จึงทำให้ชุมชนการเคหะแห่งชาติคลองจั่นและบริเวณใกล้เคียง เป็นเสมือนเขตวัฒนธรรมย่อยหนึ่งของกรุงเทพมหานคร

บทที่ 1 : บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

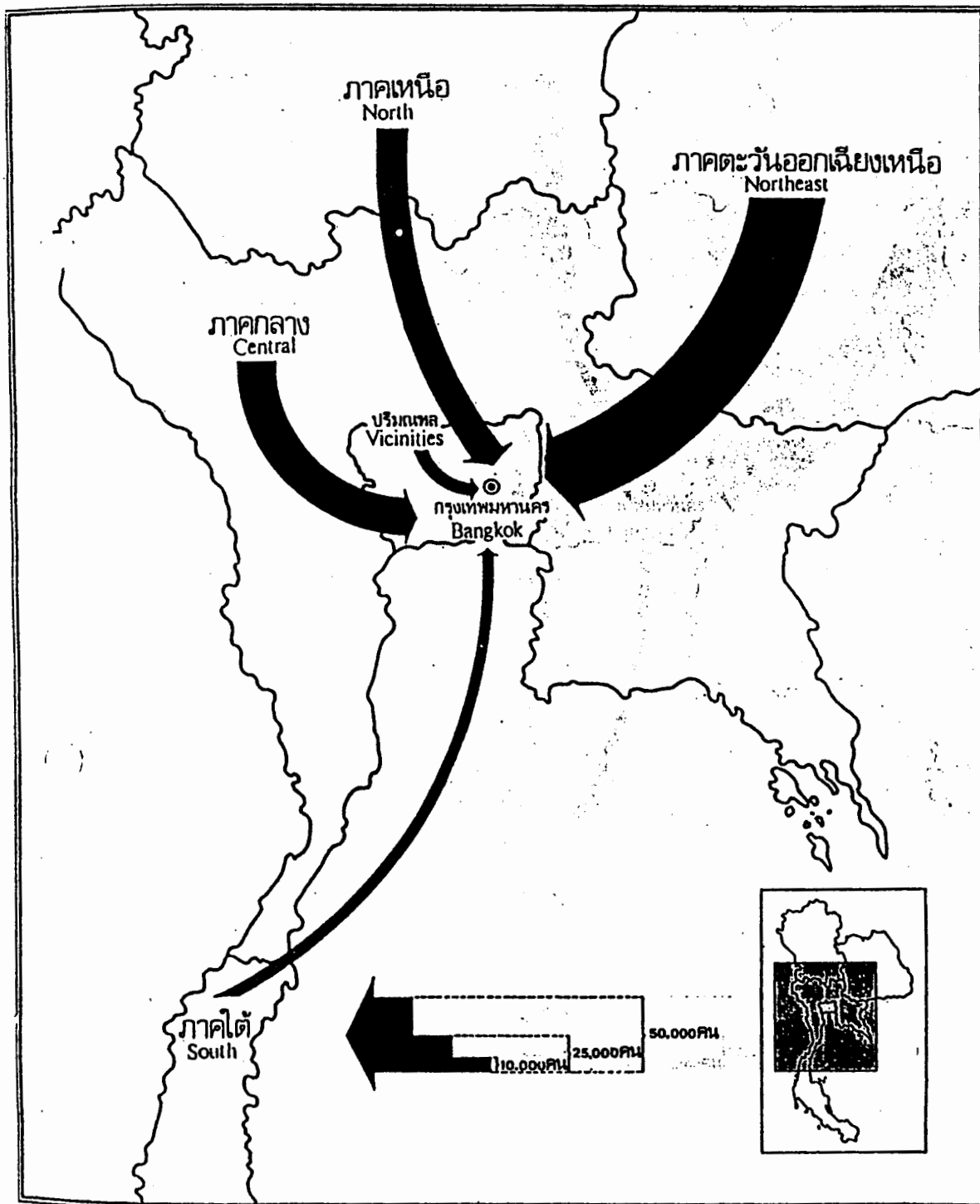
รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญแก่การย้ายถิ่นภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพฯ และปริมณฑลเป็นอย่างมาก โดยได้เน้นถึงนโยบายที่จะช่วยให้การกระจายตัวประชากรมีความสมดุลเป็นครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) และในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) และฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้เน้นถึงการพัฒนาพื้นที่เฉพาะแห่ง เช่น แถบภาคชายทะเลฝั่งตะวันออก เพื่อดึงดูดการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพฯ ให้หันเหไปสู่ภาคดังกล่าว

การกำหนดนโยบายการกระจายตัวของประชากรและการย้ายถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมามีข้อมูลด้านต่างๆ เกี่ยวกับการย้ายถิ่นอย่างรอบด้าน รวมทั้ง เข้าใจปัจจัยอันสลับซับซ้อนที่กำหนดพฤติกรรมการย้ายถิ่น (Kongsiri , 1980) อย่างไรก็ตาม จากการบริทัศน์งานวิจัยและการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการย้ายถิ่นภายในประเทศไทยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ การศึกษาการย้ายถิ่นจะเป็นการศึกษาในระดับมหภาค (Macro data) มากกว่าระดับจุลภาค (Micro data) และข้อมูลการย้ายถิ่นส่วนใหญ่ได้จากการทำสำมะโนประชากร ซึ่งจะขาดข้อมูลการย้ายถิ่นในประเด็นต่างๆ ในรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ย้ายถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายละเอียดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของกลุ่มชนภาคต่างๆ ที่ย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่รวมกันในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งเราต้องยอมรับว่า ข้อมูลรายละเอียดของผู้ย้ายถิ่นที่มาจากภูมิภาคต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ย้ายถิ่น กระบวนการย้ายถิ่น ตลอดจนการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นกับสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ใหม่ที่ย้ายเข้า จะมีประโยชน์อย่างมากต่อการวางนโยบายของรัฐและท้องถิ่นนั้นๆ

เป็นที่ทราบกันดีว่า กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์รวมของความเจริญในทุกด้าน จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้ผู้คนจากภูมิภาคต่างๆ อพยพย้ายถิ่นเข้ามาแสวงหาโอกาสด้านต่างๆ ในชีวิตในมหานครแห่งนี้ จนอาจเรียกได้ว่า กรุงเทพมหานครเป็นที่รวมของผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ วัฒนธรรม ในบรรดาผู้คนอันหลากหลายเหล่านี้คนได้เป็นประชากรจำนวนหนึ่งที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ แม้ว่าจะมีจำนวนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับประชากรผู้ย้ายถิ่นมาจากภูมิภาคอื่นๆ ของไทย (ดูภาพประกอบ) แต่จำนวนผู้ย้ายถิ่นจากภาคใต้ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ

แผนภูมิที่ 1

จำนวนผู้ย้ายถิ่นและกระแสการย้ายถิ่นจากภาคต่างๆเข้าสู่ กรุงเทพมหานคร
Regional Volume and Stream of Migration to Bangkok Metropolis

ที่มา : โครงการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร 2531 . สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ดังนั้น จึงเป็นปรากฏการณ์ทางประชากร สังคม และวัฒนธรรม ที่น่าสนใจศึกษาในรายละเอียดในประเด็นของการปรับตัวของคนเหล่านี้ในเรื่องต่างๆ เป็นต้นว่า คนเหล่านี้มีการปรับเปลี่ยนในวิถีการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมไปหรือไม่ และได้ดีมากน้อยเพียงไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัว เขาเหล่านั้นมีวิถีการแก้ไขได้อย่างไร เป็นต้น

2. กรอบแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้ จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ ส่วนแรก จะเป็นการกล่าวถึงกรอบแนวคิดที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ กับส่วนที่สอง จะเป็นการตรวจสอบผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยว่า เคยมีผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเดียวกันนี้บ้างหรือไม่ ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

2.1 กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย

ก. ความหมายของการย้ายถิ่น

ปัญหาทางวิธีวิจัยประการแรกที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นก็คือ คำจำกัดความหรือการกำหนดว่า ใครคือผู้ย้ายถิ่น การย้ายถิ่นไม่เหมือนกับการเกิดและการตายที่ได้มีคำจำกัดความที่เข้าใจกันอย่างดีมีความตายตัว กล่าวคือ การเกิดและการตายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีววิทยา ที่มีลักษณะแตกต่างแยกออกจากกัน และมีลักษณะเดียวกันหมด เป็นเหตุการณ์ที่ไม่ต่อเนื่อง คือ ทุกคนเกิดมาครั้งเดียวและต้องตาย เป็นเหตุการณ์ที่มีคำจำกัดความที่ค่อนข้างแน่ชัดทำให้สามารถกำหนดได้ง่ายเมื่อมีเหตุการณ์ใดๆ เกิดขึ้น เช่น ในเรื่องการเกิด ผู้หญิงที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์เท่านั้นที่จะให้กำเนิดบุตรได้ และมีข้อจำกัดในการเกิด ส่วนการย้ายถิ่นตรงกันข้าม ไม่ใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีววิทยา ไม่มีลักษณะตายตัวแน่นอนว่า คนหนึ่งๆ จะย้ายกี่ครั้ง ไปไหนบ้าง และจะหยุดย้ายเมื่อไร อย่างที่ Goldscheider กล่าวว่า " การย้ายถิ่นทั้งชุมชนไม่ได้อนุมานหรือหมายความว่า ชุมชนนั้นได้ตายไปหรือหายไปแล้ว แต่เป็นเพียงการย้ายไปอยู่ที่อื่นต่างหาก เมืองร้างที่เกิดขึ้นก็เป็นเพียงเครื่องแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายของผู้คนที่ออกไปจากที่นั่นหลังจากการจูงใจให้ไปอยู่ที่นั่นเป็นสถานที่แรกได้หมดไป " (Goldscheider , 1971 : 49) ดังนั้น การย้ายถิ่นจึงเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นการเคลื่อนย้ายของประชากรเชิงพื้นที่ที่ออกจากอาณาเขตหนึ่งเข้าสู่อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งจะเรียกว่าเป็นการย้ายถิ่นหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับการให้คำจำกัดความหรือการกำหนดคำจำกัดความที่แน่นอนขึ้นมา ซึ่งทำให้มีคำจำกัดความที่นักวิจัยก่อนๆ ได้ใช้กันแตกต่างกันมาก

อย่างไรก็ตาม การให้คำจำกัดความของการย้ายถิ่นทุกคำจำกัดความที่ได้ใช้กันในการวิจัยสำรวจเกี่ยวกับการย้ายถิ่นจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ

1. บริเวณที่ย้ายออกหรือบริเวณเริ่มต้น ซึ่งผู้เคลื่อนย้ายจะจากมา และเป็นที่เขาถูกนับว่าเป็นผู้ย้าย
2. บริเวณที่ซึ่งเป็นที่ตั้งถิ่นฐานหรือที่อยู่ใหม่ คือจุดหมายปลายทางหรือสถานที่ย้ายเข้า
3. ช่วงระยะเวลาที่ซึ่งวัดการย้ายถิ่น

นอกจากนี้ ยังมีที่มาที่สำคัญประการหนึ่งของความแตกต่างกันของการศึกษาการย้ายถิ่น คือ หน่วยที่กำหนดให้เป็น ถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทาง ซึ่งสามารถจะเป็นได้ตั้งแต่ระดับละแวกบ้านไปจนถึงประเทศ

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ จะมุ่งเน้นไปที่ผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายมายังกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะบริเวณชุมชนการเคหะแห่งชาติ คลองจั่น และบริเวณใกล้เคียง จากท้องถิ่นต้นทางที่อยู่ในจังหวัดภาคใต้ทั้ง 14 จังหวัด และเนื่องจากความสนใจศึกษาอยู่ที่การปรับตัวให้เข้ากับชีวิตของคนเมืองกรุงเทพฯ ดังนั้น ผู้ที่เพียงแต่เคลื่อนย้ายจากจังหวัดในภาคใต้เข้ามาเที่ยวหรือทำธุรกิจเพียงในกัวันจะไม่รวมอยู่ในการศึกษาผู้ย้ายถิ่นคั้งนี้

ดังนั้นผู้ย้ายถิ่นในการศึกษาคั้งนี้จะหมายถึงบุคคลที่ย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยจากจังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอยู่ในอาณาเขตบริเวณเขตอำเภอบางกะปิเป็นเวลาตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป

ข. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น

เนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับคำว่า การย้ายถิ่น หมายถึงการเปลี่ยนถิ่นที่อยู่ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากถิ่นที่อยู่หนึ่งไปอยู่อาศัยในอีกถิ่นที่อยู่หนึ่ง ซึ่งคำว่า "ถิ่นที่อยู่" นอกจากจะเป็นภาพสะท้อนถึงบริเวณในเชิงภูมิศาสตร์แล้ว ยังสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของบริเวณนั้นด้วย ที่แต่ละถิ่นที่อยู่อาศัยย่อมจะมีชุดของแบบแผนความสัมพันธ์ วิธีการดำเนินชีวิตของผู้คนเฉพาะไปในแต่ละท้องที่ ดังนั้น การเปลี่ยนถิ่นที่อยู่จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งย่อมหมายถึงว่า ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นจะต้องมีการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตในสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพในที่ใหม่ได้

นั่นคือ ผู้ย้ายถิ่นจะมีความเข้าใจว่า เมื่อมีการย้ายถิ่นเกิดขึ้น ระบบการปฏิสังสรรค์ทางสังคมของเขาก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมใหม่ ผู้ย้ายถิ่นจะต้องมีการจัดระเบียบทางสังคมบางอย่างใหม่ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต เช่น การใช้ภาษา ชีวิตความเป็นอยู่ รูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนบ้านและชุมชน หรือแม้

กระทั่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองบางประการเพื่อที่จะสามารถดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

การศึกษาการปรับตัว ตลอดจนผลสำเร็จของการปรับตัวจนถึงขั้นการกลืนกลายและบูรณาการของผู้ย้ายถิ่นเข้ากับสังคมใหม่ (สังคมเมือง) ได้มากน้อยเพียงใดนั้น มีมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกันที่บางครั้งมักจะใช้สลับเปลี่ยนปนกันต่างๆ ที่โดยความหมายที่แท้จริงแล้วต่างกันอยู่ 3 ตัว คือ การปรับตัว (Adjustment) การผสมกลมกลืน (Assimilation) และการบูรณาการ (Integration) มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้อธิบายการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นโดยใช้มโนทัศน์ดังกล่าวและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันของมโนทัศน์เหล่านี้ เช่น

Eisenstadt (1954 : 36) ได้เสนอความคิดไว้ว่า การซึมซับรับผู้ย้ายถิ่นเข้ากับสังคมใหม่นั้น เกี่ยวข้องกับกระบวนการ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ การปรับตัวของบุคคล (personal adjustment) การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (acculturation หรือ cultural assimilation) การแพร่กระจายทางสถาบันต่างๆ ไปสู่ผู้ย้ายถิ่น (institutional dispersion) ซึ่ง Gordon (1964 : 70-71) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของการกลืนกลายหรือการผสมกลมกลืนนั้น มีกระบวนการย่อยๆ อยู่ 7 ลำดับขั้นตอน คือ

1. การกลืนกลายทางวัฒนธรรมหรือทางพฤติกรรม มีศัพท์เรียกเฉพาะว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม (acculturation) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบแผนวัฒนธรรมไปสู่วัฒนธรรมของสังคมเจ้าของท้องถิ่น
2. การกลืนกลายทางโครงสร้าง ในขั้นนี้เป็นขั้นของการได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกในสมาคม สโมสร หรือสถาบันในระดับท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง
3. การกลืนกลายทางด้านการสมรส มีศัพท์เฉพาะเรียกว่า การกลืนกลายทางด้านชีวภาพ (amalgamation) ในขั้นนี้คนในสังคมจะมีการแต่งงานระหว่างกลุ่มอย่างแพร่หลาย
4. การกลืนกลายทางด้านเอกลักษณ์ ในขั้นนี้ผู้ย้ายถิ่นจะมีความรู้สึกที่ตนเป็นสมาชิกของสังคม เจ้าของท้องถิ่นกันอย่างเต็มที่
5. การกลืนกลายในระดับทัศนคติ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ปราศจากความคิดที่มีอคติ
6. การกลืนกลายในระดับของการยอมรับในพฤติกรรม ในขั้นนี้จะเป็นขั้นของการปราศจากการถือเราถือเขาอีกต่อไป
7. การกลืนกลายในระดับพลเรือน ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการกลืนกลาย ซึ่งนำไปสู่การปราศจากความขัดแย้งในค่านิยมและอำนาจอีกต่อไป

ตามความคิดของ Gordon จะเห็นว่า มีกระบวนการกลืนกลายหรือผสมกลมกลืนอยู่ 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ 1) ขั้นตอนของการกลืนกลายทางด้านวัฒนธรรมหรือพฤติกรรม ซึ่งจะมีศัพท์เรียกเฉพาะว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (acculturation) และ 2) ขั้นตอนกลืนกลายทางด้านโครงสร้าง ซึ่งขั้นตอนนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ อีก 6 ขั้นตอนที่เหลือนั่นเอง ซึ่ง Gordon ได้ชี้ให้เห็นว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นก่อน ซึ่งการเกิดขึ้นในระยะนี้จะทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิเท่านั้น คือ ยังไม่มีลักษณะความสัมพันธ์ที่เป็นกันเอง ยังมีการแบ่งแยกกันอยู่ แต่เมื่อมีการผสมกลมกลืนทางโครงสร้างเกิดขึ้น การผสมกลมกลืนแบบอื่นๆ ก็จะตามมา (Gordon ; 1969 : 125-126)

จากแนวคิดเชิงทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษากการกลืนกลายผู้ย้ายถิ่นเข้ากับสังคมใหม่จะมีกระบวนการที่แยกได้ใหญ่ๆ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ การปรับตัว (adjustment) การผสมกลมกลืน (assimilation) และการบูรณาการ (integration)

ขั้นที่ 1 ขั้นปรับตัว ซึ่งการศึกษานี้ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ ซึ่งความหมายนี้จะใกล้เคียงกับที่ Eisenstadt (1954) หมายถึง การปรับตัวของบุคคล (personal adjustment) ซึ่งความหมายของการปรับตัวของบุคคลที่ใช้กันในการศึกษากการกลืนกลาย (assimilation) นั้น จะอ้างถึงอาการที่ซึ่งผู้ย้ายถิ่นแสดงบทบาทต่างๆ ของเขาในวงกิจกรรมต่างๆ ที่ซึ่งเขาได้มีส่วนร่วม โดยเน้นการศึกษาที่พิจารณาจากตัวผู้ย้ายถิ่นเองเป็นหลัก ไม่เปรียบเทียบหรืออ้างถึงคนอื่น ๆ นั่นคือ เป็นการปรับตัวของบุคคลซึ่งหมายถึงความสามารถของเขาที่จะแสดงบทบาทโดยปราศจากความเครียดทางจิตใจจนเกินที่จะรับได้

ขั้นที่ 2 การกลืนกลาย (assimilation) ในขั้นนี้ เป็นขั้นที่มีกระบวนการย่อยๆ เกิดขึ้นหลายขั้นตอนที่จะใช้วัดว่า เกิดการกลืนกลายขึ้นกับผู้ย้ายถิ่นและประสิทธิภาพของการกลืนกลายได้มากน้อยเพียงใด อย่างเช่นที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ว่า Gordon (1964) ได้เสนอแนะไว้ว่ามี 7 กระบวนการย่อยๆ

ขั้นที่ 3 คือขั้นบูรณาการ คือ ขั้นที่ผู้ย้ายถิ่นได้ผ่านขั้นกลืนกลายจนกระทั่งไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ย้ายถิ่นและเจ้าของถิ่นเดิมในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

สำหรับการศึกษากการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นกับชาวใต้ครั้งนี้ จะจำกัดขอบเขตการวิจัยเพียงขั้นต้น คือ ขั้นการปรับตัวของบุคคล (personal adjustment) ดังนั้น การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในการศึกษาครั้งนี้ จึงหมายถึงการปรับเปลี่ยนในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวใต้ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยพิจารณาจากตัวผู้ย้ายถิ่นเองว่า เขาปรับเปลี่ยนในมิติต่างๆ เหล่านี้หรือไม่

2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น เฉพาะประชากรในภาคใต้ที่ย้ายเข้ามาในกรุงเทพมหานครนั้น ยังไม่เคยมีผู้ใดได้ทำการศึกษาโดยตรง จะมีเพียงรายเดียวที่ได้ศึกษาการปรับตัวที่เน้นตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นเฉพาะภาค ก็คือการศึกษาของสุรัตน์ ชุ่มจิตต์ ที่ศึกษาเรื่อง " วิถีชีวิตของผู้ย้ายถิ่นชาวเหนือในกรุงเทพมหานคร (2538) " นอกจากนี้แล้วการศึกษาเรื่องการปรับตัวจะเป็นการศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นจากภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทยที่ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพ ซึ่งเท่าที่ค้นคว้าได้มีผู้ที่ได้ทำการศึกษา ดังนี้ คือ

1. การศึกษาการปรับตัวต่อวิถีชีวิตในกรุงเทพมหานคร : เปรียบเทียบระหว่างผู้ที่ย้ายถิ่นจากชนบทกับผู้ที่มิถมิลำนานาเดิมในกรุงเทพมหานคร ของ วิทวัส คงคากุล (2529)
2. การศึกษาการปรับตัว (Adjustment) กระบวนการกลืนกลาย (Assimilation) และการบูรณาการ (Integration) ของผู้ย้ายถิ่นใหม่ในกรุงเทพมหานคร ของ อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์ (1997)
3. การศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นสตรีในกรุงเทพมหานคร ของ ภาณี แสมเจริญ (2527)
4. การศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนแออัดเชื้อเพลิงพัฒนา ของ อชิตยา นวลศรี (2528)
5. การศึกษาการปรับตัวของคนชนบทที่ย้ายเข้ามาอยู่ในเมือง ของ จารุ โรจนธรรม (2533)

ซึ่งจากการศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

ก) การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นของ วิทวัส คงคากุล (2519) อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์ และคณะ (1979) ภาณี แสมเจริญ (2527) อชิตยา นวลศรี (2528) จารุ โรจนธรรม (2533) และสุรัตน์ ชุ่มจิตต์ (2538) ต่างก็พบผลการวิจัยที่เป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานครจะมีการปรับตัวในด้านเศรษฐกิจได้ค่อนข้างดี ไม่ค่อยมีปัญหาในการปรับวิถีชีวิตในด้านนี้ เช่น จากการศึกษาของอภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์ และคณะ พบว่า ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีงานรออยู่ก่อนที่จะย้ายมากรุงเทพฯ ทั้งนี้ก็เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากญาติและเพื่อนฝูงที่เข้ามาอยู่ก่อน (Chamrathirong, 1979 : 89) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อชิตยา นวลศรี ที่พบว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่ คือประมาณร้อยละ 57.5 สามารถหางานได้ภายในระยะเวลาน้อยกว่า 1 เดือน

สำหรับการศึกษาของสุรัตน์ ชุ่มจิตต์ ซึ่งศึกษาถึงการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในด้านเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นจากภาคเหนือที่มาจากอาศัยอยู่บริเวณย่านจตุจักร สะพานควาย ก็พบว่าผู้ย้าย

ถิ่นไม่มีปัญหาในการปรับตัวชีวิตในด้านนี้ ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะได้รับความช่วยเหลือในเรื่องอาชีพ และจะมีการปรับเปลี่ยนอาชีพที่ทำเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อาชีพแต่ละอาชีพที่มักเป็นอาชีพที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นมีรายได้และมีความมั่นคงพอสมควร (สุรัตน์ ชุ่มจิตต์ , 2538 : 120)

ข) การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในด้านสังคมเท่าที่ได้มีการศึกษาในประเทศไทยปรากฏผลที่คล้ายคลึงกันคือ ผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในด้านของการปรับตัวทางสังคมมากนัก ถึงแม้ว่าผู้ย้ายถิ่นเหล่านั้นจะมีการบูรณาการเข้ากับสังคมใหม่ยังไม่ดีนัก ซึ่งทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากมาย เป็นต้นว่า เพศ ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัย การศึกษา เป็นต้น เช่น จากการศึกษาของวิวัฒน์ คงคากุล พบว่าผู้อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครมานานกว่า 5 ปี จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีและมีความพึงพอใจต่อวิถีชีวิตในกรุงเทพมหานครมากกว่าผู้ที่เพิ่งเข้ามาอยู่ใหม่ แม้กระทั่งอาจมากกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครแต่กำเนิดด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะการดิ้นรนจากสภาพความเป็นอยู่ที่ขาดแคลนในชนบทกับการได้รับโอกาสในการมีชีวิตที่ดีกว่าในเมือง ทำให้รู้สึกมีความหวังในอนาคต ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมในกรุงเทพมหานครที่จะต้องเผชิญอยู่กับภาวะค่าครองชีพที่สูงมากขึ้นเรื่อยๆ จนไม่สมดุลกับการเพิ่มของรายได้ แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะพบกับความเปลี่ยนแปลงอย่างมากเหมือนกับผู้ย้ายถิ่นได้ประสบเมื่อย้ายจากชนบทเข้าสู่เมือง (Khogkhakul, 1976 : 182-186)

สำหรับการศึกษาของอภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ (1979) พบว่าผู้ย้ายถิ่นเพศชายสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้เร็วกว่าผู้ย้ายถิ่นเพศหญิง เช่น สามารถใช้ประโยชน์จากระบบการสื่อสาร และการคมนาคมของกรุงเทพมหานครได้ดีกว่าเพศหญิง ในเรื่องของการหาที่อยู่อาศัยพบว่าส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีปัญหา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้ย้ายถิ่นเพศหญิงและเพศชายพบว่าไม่มีความแตกต่างกันในประเด็นนี้

สำหรับประเด็นในเรื่องของการผสมกลมกลืน และการบูรณาการเข้ากับสังคมกรุงเทพมหานครนั้น พบว่าผู้ย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายมาจากที่เดิมด้วยกันมากกว่าที่จะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ในเมือง ปัจจัยทางการศึกษาดูเหมือนจะเป็นการเสริมต่อกระบวนการผสมกลมกลืนในผู้ย้ายถิ่นเพศชาย ส่วนในเพศหญิงมีอัตราของการผสมกลมกลืนกับประชากรเมืองได้ช้ากว่า อย่างไรก็ตาม โดยรวมแล้วความสัมพันธ์ระหว่างผู้ย้ายถิ่นกับชาวเมืองยังไม่น่าพึงพอใจเต็มที่

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการปฏิบัติทางด้านศาสนา ยิ่งยืนยันว่าผู้ย้ายถิ่นกับชาวเมืองยังมีความสัมพันธ์กันไม่ดีนัก ผู้ย้ายถิ่นใหม่ยังไม่สามารถซึมซับได้ดีในทางสังคมและวัฒนธรรมใน

ชุมชนใหม่ได้เต็มที่ และปรากฏผลในทำนองเดียวกันในเรื่องความเชื่อและการปฏิบัติด้านสุขภาพ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นตัวบ่งชี้ด้านการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (acculturation) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงในบรรทัดฐานและแบบแผนพฤติกรรม ผลปรากฏว่าการผสมกลมกลืนในด้านนี้ยังไม่ดีนัก ความเชื่อทางด้านสุขภาพของผู้ย้ายถิ่นยังคงเป็นวิธีการแบบประเพณีอยู่มาก บรรทัดฐานทางพฤติกรรมก็มีความแตกต่างกันและแยกออกจากกันอย่างชัดเจนระหว่างชาวเมืองกับผู้ย้ายถิ่น

กล่าวโดยสรุปแล้วผลการวิจัยของ อภิชาติ และคณะ ชี้ให้เห็นว่า โดยทั่วไปผู้ย้ายถิ่นมีความสามารถปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และการปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ค่อนข้างดี แต่การผสมกลมกลืนและการบูรณาการของผู้ย้ายถิ่นเข้ากับสังคมกรุงเทพฯ ไม่ประสบความสำเร็จในประเด็นของการที่ผู้ย้ายถิ่นไม่สามารถจะบูรณาการหรือผสมกลมกลืนกับสังคมใหม่ได้นั้น การศึกษาของ นภาพร โภยสมบุญ (2522) ซึ่งเป็นการศึกษาที่แม้จะไม่ใช้การศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นจากภาคต่างๆ ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ อย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น หากแต่เป็นการศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นของกรรมกรที่ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าไปทำงานในเหมืองแร่ที่จังหวัดภูเก็ต โดยศึกษาจากวิถีชีวิตประจำวันในด้านการใช้ภาษา การบริโภคอาหาร การติดต่อกับเพื่อนบ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และความรับผิดชอบในหน้าที่ ผลการศึกษาพบในลักษณะเดียวกันคือ ผู้ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเหล่านี้ ยังจับกลุ่มรวมกันพูดภาษาอีสาน กินอาหารอีสาน มีการปรับตัวผสมผสานกับชาวใต้ได้น้อยมาก นอกจากนี้ การศึกษาของ สุรัตน์ ชุ่มจิตต์ ซึ่งได้ศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวเหนือที่ย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการศึกษาเชิงคุณภาพและใช้กรอบทฤษฎีการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์กระบวนการปฏิสังสรรค์ในการปรับตัววิถีชีวิตของผู้ย้ายถิ่น ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้เสริมความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นที่ไม่สามารถจะบูรณาการเข้ากับสังคมใหม่ได้ดีว่า เป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นนิยามตัวเองและนิยามผู้อื่นที่ไม่ใช่ชาวเหนือแตกต่างกันโดยที่จะนิยามว่าคนที่มาจากถิ่นเดียวกันเป็นคนนิสัยดี พูดภาษาเดียวกัน ขณะที่มองคนอื่นที่ไม่ได้มาจากภาคเดียวกันเป็นคนที่คอยแต่เอาไรต์เอาเบรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังโหดร้ายใจดำ ทำให้พวกเขา (ผู้ย้ายถิ่นชาวเหนือ) เลือกว่าจะคบเพื่อนใหม่ที่เป็นคนที่ย้ายถิ่นมาจากภาคเดียวกัน (สุรัตน์ ชุ่มจิตต์ , 2538 : 120)

3. วัตถุประสงค์และระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานครครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักที่จะอธิบายปรากฏการณ์การย้ายถิ่นของชาวใต้ที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณเขตบางกะปิ ว่าผู้คนเหล่านี้มีการปรับเปลี่ยนในวิถีการดำเนินชีวิตในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ไปจากเดิมหรือไม่อย่างไร

3.2 ระเบียบวิธีการวิจัย

3.2.1 การกำหนดพื้นที่และกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดพื้นที่ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาการย้ายถิ่นของประชากรที่ย้ายมาจากภาคใต้และเป็นโครงการวิจัยที่มีขนาดเล็ก ซึ่งไม่สามารถจะสุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นคนใต้มาจากทุกเขตของกรุงเทพมหานครได้ จึงได้เลือกเอาเฉพาะบริเวณใดบริเวณหนึ่งของกรุงเทพฯ เพียงแห่งเดียวเป็นตัวแทนการศึกษการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งในแง่การออกแบบการวิจัยในมิติเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นนั้น ถ้ากลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาศึกษาเป็นกลุ่มทางวัฒนธรรมทั้งภาคหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ผลการศึกษาที่ได้พอจะเป็นตัวแทนของกลุ่มวัฒนธรรมนั้นๆ ได้ ซึ่งในกรณีนี้กลุ่มคนใต้ถือว่าเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อย (sub culture) หนึ่งของสังคมไทยในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น การเลือกชุมชนใดชุมชนหนึ่งที่มีคนใต้กระจุกตัวอาศัยอยู่ในบริเวณนั้นเป็นจำนวนมาก ก็ถือได้ว่าบริเวณนั้นเป็นกลุ่มคนใต้ได้

จากการใช้กรอบแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ชุมชนแฟลตการเคหะแห่งชาติ เขตบางกะปิ ให้เป็นตัวแทนของบริเวณที่มีคนใต้อยู่มาก และบริเวณรอบๆ ชุมชนแฟลตการเคหะแห่งชาติเป็นบริเวณที่มีคนใต้อยู่กระจัดกระจาย สำหรับเหตุที่เลือกชุมชนแฟลตการเคหะแห่งชาติคลองจั่น เขตบางกะปิ และบริเวณรอบๆ ชุมชนการเคหะ แต่อยู่ในเขตบางกะปิเป็นชุมชนชาวใต้ ก็เพราะบริเวณนี้มีคนใต้อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยสามารถสังเกตได้จากภาษาที่ใช้พูดคุยสื่อสารกัน กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายอาหารและพืชผักพื้นเมืองที่นำมาจากภาคใต้และบริโภคกันเฉพาะในหมู่คนภาคใต้ที่ขายกันในบริเวณนี้มีจำนวนมากและกระจุกตัวเห็นได้ชัดเจน

การเลือกประชากรตัวอย่าง

ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ มี 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. กลุ่มที่เป็นผู้ประกอบกิจการการค้าขายและประกอบธุรกิจส่วนตัว ซึ่งได้แก่ การขายอาหารพื้นเมือง , ผลผลิตจากภาคใต้โดยตรง เช่น ผักผลไม้ , อาหารแห้ง เป็นต้น รวมถึงค้าขายอื่นๆ ที่คนได้เป็นผู้ประกอบการ แต่ไม่ใช่เป็นอาหารที่ระบุแน่ชัดว่าเป็นของพื้นเมือง เช่น ขายน้ำถั่วเหลือง ปาท่องโก๋ พลาสติก เป็นต้น ซึ่งประชากรกลุ่มนี้จะตกเป็นประชากรตัวอย่างทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในช่วงที่ทำการวิจัย ซึ่งได้มาทั้งหมด 38 ราย

2. กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบการค้าขายในชุมชน คือ ชาวใต้คนอื่นๆ ที่ไม่ได้สังกัดอยู่ในประเภทแรก ในกลุ่มนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการดังนี้ คือ ขั้นแรก เป็นการกำหนดโควตาจำนวนตัวอย่างมาจำนวนคร่าวๆ 200 ตัวอย่าง โดยมีเกณฑ์กำหนดมาจากพิจารณาตามความเหมาะสมของงบประมาณที่มี และธรรมชาติของประชากรในชุมชน ซึ่งพิจารณาแล้วมีลักษณะพื้นฐานทางวัฒนธรรมและพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมเหมือนกัน จึงเห็นว่าไม่จำเป็นจะต้องใช้ตัวอย่างมาก ก็พอจะใช้เป็นตัวแทนของประชากรที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ได้

ขั้นต่อมา เป็นขั้นที่จะระบุผู้ตกเป็นตัวอย่าง ในขั้นนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีโดยเริ่มต้นจากการสุ่มแบบบังเอิญ คือ เจอบุคคลใดที่ระบุได้เบื้องต้นจากภาษาพูดว่าเป็นคนใต้ ก็จะขอสัมภาษณ์ กับอีกส่วนหนึ่งได้จากการแนะนำของผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างแนะนำให้ โดยผู้วิจัยจะถามผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ว่ามีใครอีกที่อยู่ในชุมชนนี้ที่เขารู้จักว่าเป็นคนใต้อีก อยู่ที่ไหน หลังจากนั้นผู้วิจัยก็จะไปขอสัมภาษณ์ ผลปรากฏว่าได้ตัวอย่างที่ใช้ได้สำหรับในการวิจัยในกลุ่มนี้ 166 คน

รวมประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างสำหรับการศึกษาคั้งนี้ที่ได้จาก 2 ขั้นตอนของการคัดเลือกดังกล่าวข้างต้นทั้งสิ้น 204 กรณีตัวอย่าง

3.2.2 วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 ลักษณะ คือ ในส่วนของข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามซึ่งได้ออกแบบคำถามเพื่อเก็บข้อมูลด้านปริมาณเกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สังคมของผู้ย้ายถิ่น สาเหตุของการย้ายถิ่น การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในด้านต่างๆ การเก็บข้อมูลในส่วนนี้ จะใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างโดยมีเจ้าหน้าที่สนาม ซึ่งเป็นนักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมและเข้าใจประเด็นของคำถามอย่างดี จำนวน 5 คน เป็นผู้เก็บข้อมูล

สำหรับอีกส่วนหนึ่งที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนที่จะช่วยให้เข้าใจประเด็นอื่นๆ ที่ข้อมูลเชิงปริมาณไม่สามารถจะอธิบายได้นั้น จะเก็บโดยวิธีการสังเกตและพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับบุคคลต่างๆ ที่ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าจะได้ข้อมูลด้านต่างๆ ที่ไม่สามารถได้

มาโดยการใช้แบบสอบถามในส่วนแรก ซึ่งการเก็บข้อมูลในส่วนนี้ ตัวผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมเองทั้งหมด

3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักในการอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับการย้ายถิ่นและการปรับตัวของชาวดัตช์ที่ย้ายมาอาศัยอยู่ที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียงเขตบางกะปิ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจึงใช้วิธีการเสนอประเด็นและพรรณนาโดยมีข้อมูลเชิงปริมาณประกอบ ดังนั้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์จึงเป็นสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละเป็นหลัก

บทที่ 2 : ผลการศึกษา

ในบทนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

ส่วนที่ 1 จะเป็นการเสนอข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและสังคมของชุมชน การเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียง รวมถึงภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 จะเป็นส่วนที่จะวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวใต้ด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ว่าชาวใต้ที่ย้ายเข้ามาได้มีการปรับเปลี่ยนในเรื่องดังกล่าวไปหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

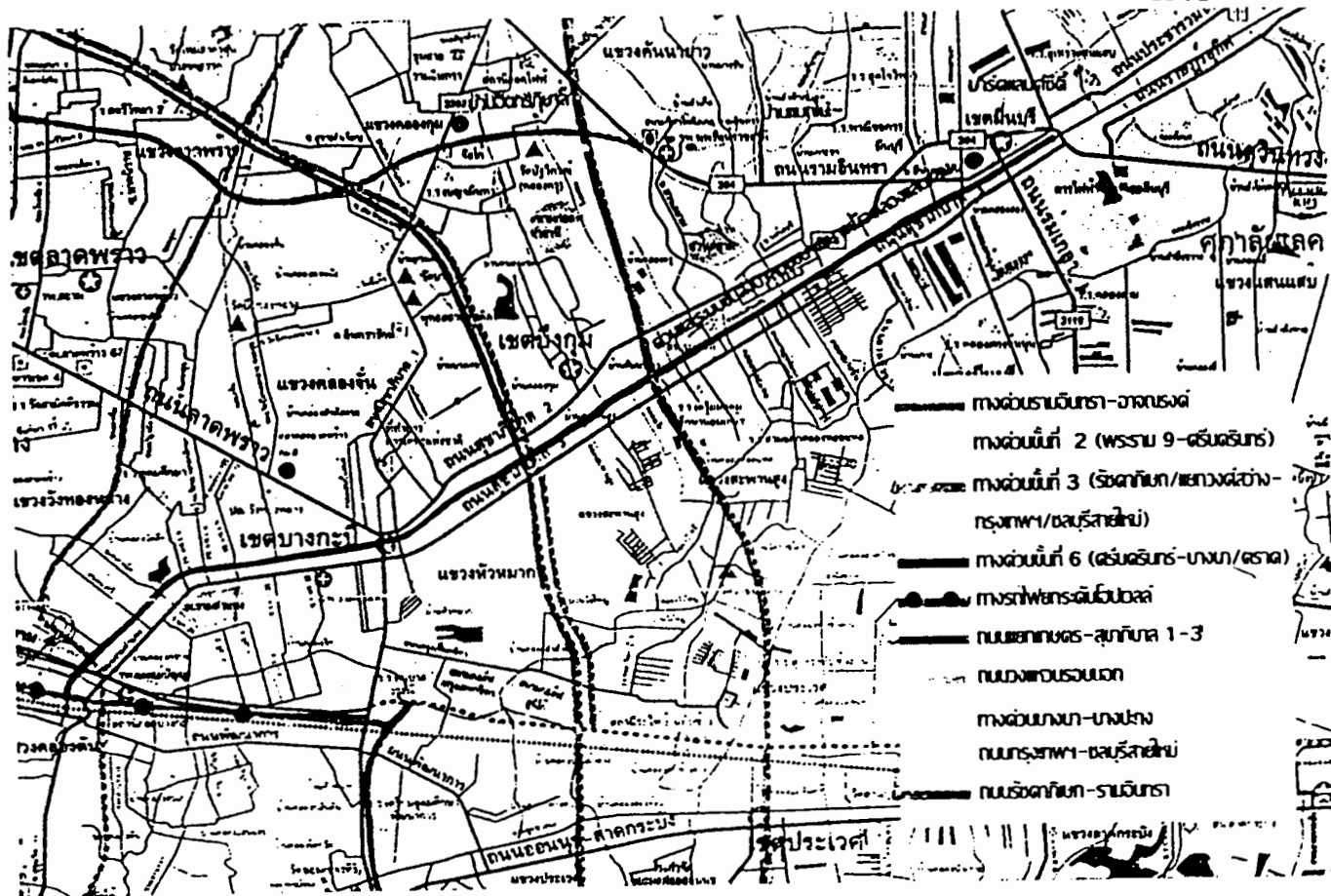
ส่วนที่ 1 : ลักษณะทั่วไปของชุมชนที่ศึกษาและภูมิหลังทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อยๆ คือ จะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของชุมชนที่ศึกษากับ ลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ดังจะได้กล่าวในแต่ละส่วน ดังนี้

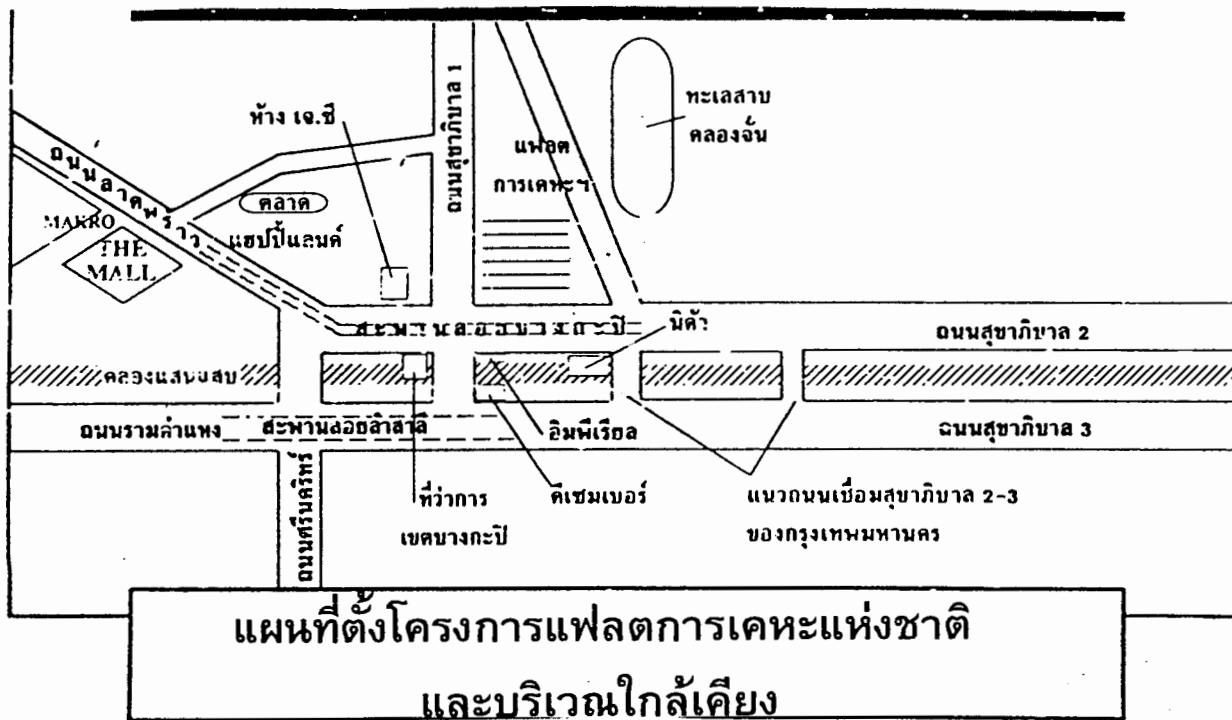
1.1 ที่ตั้งและลักษณะชุมชนที่ศึกษา

ชุมชนแฟลตการเคหะแห่งชาติ เขตบางกะปิ เป็นชุมชนในโครงการเคหะชุมชนคลองจั่น ซึ่งถือว่าเป็นโครงการที่ใหญ่ที่สุดของการเคหะแห่งชาติที่สร้างขึ้นในปี 2519 โครงการนี้ตั้งอยู่ระหว่าง ถนนสุขาภิบาล 1 และถนนสุขาภิบาล 2 ตรงกันข้ามกับสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ อยู่ในเขตตำบล คลองจั่น เขตอำเภอบางกะปิ (ดูแผนที่ประกอบ)

การเคหะชุมชนคลองจั่นนี้ มีการจัดผังที่อยู่อาศัยให้ผู้มีรายได้ทุกระดับอยู่รวมกัน โดย จัดที่อยู่แบ่งสัดส่วนตามระดับรายได้ ขนาดที่ดิน โดยที่ที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้สูงจะอยู่ในรูปของ บ้านเดี่ยว ผู้มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูงจะอยู่ในรูปของตึกแถวสามชั้น ซึ่งส่วนนี้เรียกว่า การ์เดนท์ อพาร์ทเมนท์ ส่วนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำและรายได้ต่ำอยู่ในส่วนที่เป็น แฟลต 5 ชั้น ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 30 อาคาร โดยที่แฟลตอาคารหลังที่ 1-15 เป็นแฟลตที่มีวัตถุประสงค์ให้ กับผู้ที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำ ในแต่ละหน่วยที่อยู่อาศัยจะมีเนื้อที่ทั้งหมด 50 ตารางเมตร จะ ประกอบด้วย 2 ห้องนอน 1 ห้องน้ำ ห้องครัว และห้องเอนกประสงค์ ส่วนที่เหลืออีก 15 อาคาร คือ อาคารหลังที่ 16-30 เป็นแฟลตสำหรับผู้มีรายได้ต่ำ ในแต่ละหน่วยที่อยู่อาศัยจะมีเนื้อที่ 34 ตาราง เมตร จะประกอบด้วย 1 ห้องเอนกประสงค์ ห้องครัว และห้องน้ำ ในแฟลตแต่ละหลังจะ ประกอบด้วยหน่วยที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น 170 หน่วยสำหรับแฟลต 2 ห้องนอน และ 270 หน่วยสำหรับ ห้องนอนเดี่ยว

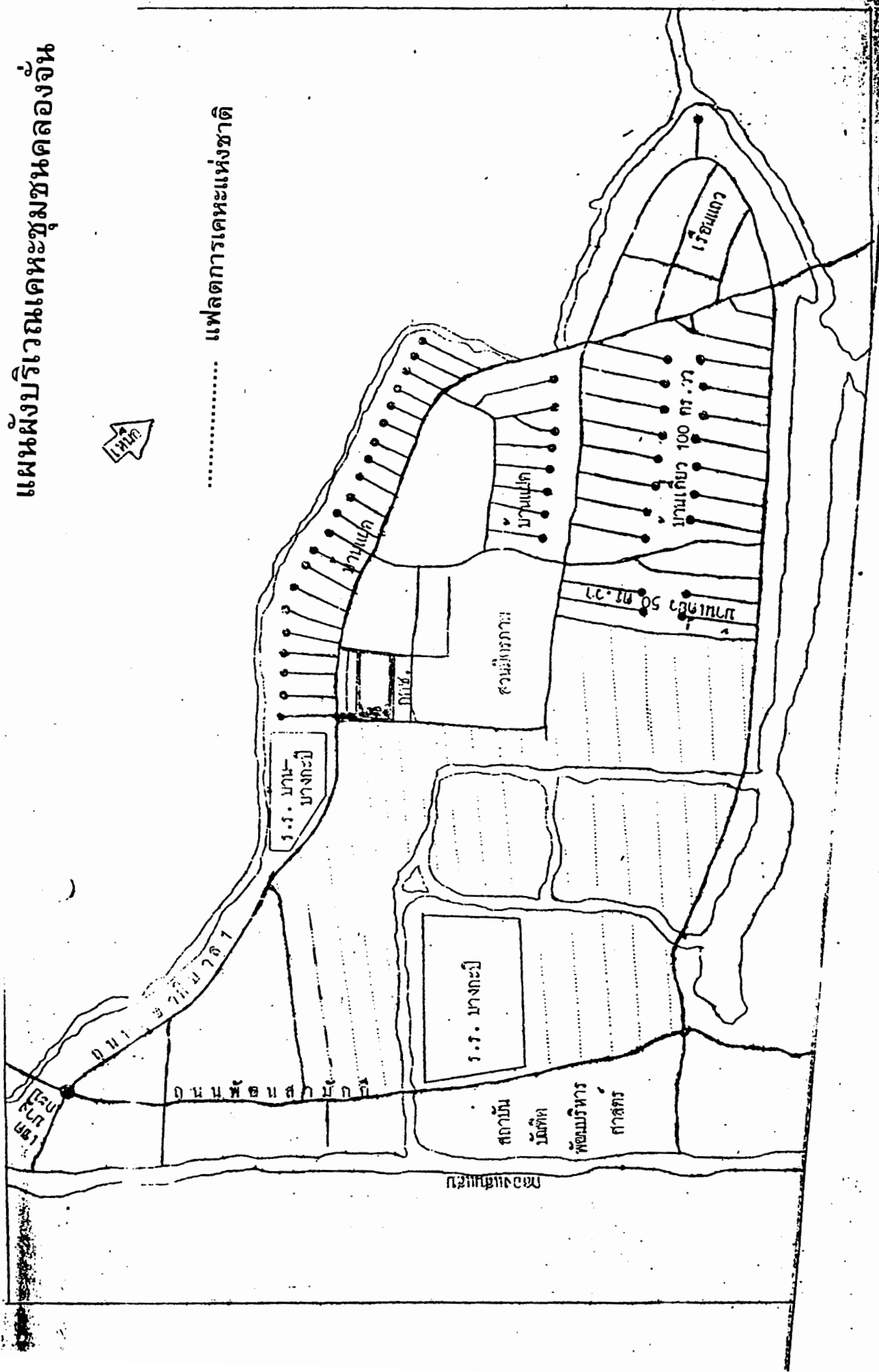
แสดงแผนที่แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ

แผนผังบริเวณเคหะชุมชนคลองจีน

..... เขตการเคหะแห่งชาติ

กรมการเคหะ

โครงการแพลตฟอร์มเคหะนี้ เป็นโครงการที่อยู่อาศัยแบบเช่าซื้อ ซึ่งมีระยะเวลาผ่อนส่ง 20 ปี โดยที่แพลตฟอร์มประเภท 2 ห้องนอนจะผ่อนส่งประมาณเดือนละ 784 บาท ในขณะที่แพลตฟอร์มห้องนอนเดี่ยว (ห้องโถงเอนกประสงค์) จะผ่อนส่งเดือนละประมาณ 607 บาท สำหรับบุคคลที่จะมีสิทธิเช่าซื้อ (จอง) หน่วยที่อยู่อาศัยในโครงการแพลตฟอร์มเคหะนี้ ทางกรมเคหะแห่งชาติได้กำหนดไว้ในระยะเริ่มต้นการเปิดโครงการให้เช่าซื้อว่า จะต้องเป็นบุคคลที่มีรายได้ไม่น้อย คือ มีรายได้ไม่เกิน 3000 บาทต่อเดือน โครงการแพลตฟอร์มเคหะแห่งชาติคลองจั่นได้เปิดให้เช่าอยู่อาศัยประมาณปี 2520 ซึ่งขณะที่ทำการวิจัยอยู่นี้ สิทธิการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยในแพลตฟอร์มเคหะแห่งชาติก็ยังคงอยู่ในระยะการเช่าซื้อ

ที่ตั้งโครงการเคหะชุมชนคลองจั่น มีปัจจัยหลายประการที่เอื้ออำนวยหรือดึงดูดให้บริเวณนี้มีชาวใต้เข้ามาอยู่กันเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้พอจะกล่าวได้ ดังนี้

1. ปัจจัยสถานที่ตั้งของชุมชน ชุมชนการเคหะแห่งชาติตั้งอยู่ในที่ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นทำเลที่ดีที่สุดแห่งหนึ่ง คือ ใกล้เคียงกับสาธารณูปโภคและสาธารณูปการทั้งปวงที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้อยู่อาศัยได้ครบทุกอย่าง ทั้งผู้ที่มีครอบครัวและผู้ที่เป็นโสด เป็นต้นว่า

ก. ใกล้กับสถานศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะระดับอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษา และระดับบัณฑิตศึกษา

ระดับอนุบาล มีโรงเรียนอนุบาลของเอกชน 2 โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน คือ โรงเรียนอนุบาลวรรณวิทย์ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณแพลตฟอร์มที่ 17 กับแพลตฟอร์มที่ 18 และโรงเรียนอนุบาลการเคหะตั้งอยู่บริเวณแพลตฟอร์มที่ 6 กับแพลตฟอร์มที่ 7 นอกจากนี้ ยังมีสถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งให้บริการกับผู้ที่มีรายได้น้อยที่ไม่ต้องการจะใช้จ่ายค่าเล่าเรียนด้วยราคาแพง เช่นอนุบาลของเอกชน ซึ่งตั้งอยู่บริเวณระหว่างแพลตฟอร์มที่ 14 และแพลตฟอร์มที่ 15 นอกจากนี้ ยังมีศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณที่ทำการของสำนักงานการเคหะแห่งชาติ

ระดับประถมศึกษา : ในบริเวณนี้มีโรงเรียนระดับนี้อยู่ 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านบางกะปิ ซึ่งก่อนปี พ.ศ. 2539 ได้เปิดสอนระดับประถม 1-6 แต่ขณะนี้ได้ขยายการสอนออกไปถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3

ระดับมัธยมศึกษา : ในระดับนี้มี 1 โรงเรียนที่อยู่ติดกับชุมชน คือ โรงเรียนบางกะปิ แต่ยังมีโรงเรียนในระดับนี้อีกหลายโรงเรียนที่อยู่ในรัศมีใกล้เคียงที่จะไปได้สะดวก คือ โรงเรียนเตรียมอุดมพัฒนาการ โรงเรียนบดินทร์เดชา 1 และโรงเรียนบดินทร์เดชา 2 เป็นต้น

ระดับอุดมศึกษา : มหาวิทยาลัยที่ใกล้ที่สุด คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่รับนักศึกษาโดยไม่ต้องสอบคัดเลือกเข้า จึงเป็นสถานที่เรียนของผู้ที่เฝ้ารู้โดยไม่จำกัดอายุ และสถานภาพ

การก่อตั้งขึ้นของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้จำนวนคนได้ที่อยู่ในวัยเรียนเข้ามาอยู่กันมาก เพราะเป็นการสอดคล้องกับค่านิยมของคนได้ ที่มีค่านิยมด้านการศึกษา ที่พ่อแม่ทุกคนจะพยายามส่งให้ลูกทุกคนเรียนในระดับที่สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนมุ่งเป้าหมายที่จะได้ปริญญา ดังนั้น ถ้าพลาดจากการสอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐ (ที่เป็นมหาวิทยาลัยปิด) ก็สามารถจะเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ หรือผู้ที่มีฐานะทางบ้านไม่ค่อยดีนัก ก็สามารถจะเรียนได้ เพราะค่าใช้จ่ายต่ำกว่ามหาวิทยาลัยปิด และสามารถจะเรียนไปด้วย ทำงานไปด้วยได้ ซึ่งปัจจัยนี้เป็นผลสืบเนื่องให้เกิดธุรกิจที่ไม่เป็นทางการขึ้นเป็นจำนวนมากจากประชากรกลุ่มนี้ และจะเป็นกลุ่มผู้อาศัยชาวใต้ในระยะแรกๆ ที่เข้ามาอยู่ในชุมชนการเคหะแห่งชาติในฐานะผู้เช่าห้อง และจำนวนหนึ่งในกลุ่มนี้ที่ต่อๆ มากก็กลายมาเป็นผู้เช่าชื่อแทน และเป็นเจ้าของห้องไปในที่สุด

ระดับบัณฑิตศึกษา : ในระดับนี้ มี 1 แห่ง คือ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งเป็นสถาบันที่เปิดสอนในระดับมหาบัณฑิตศึกษาถึงดุษฎีบัณฑิต ซึ่งตั้งอยู่ตรงกันข้ามกับชุมชน

ข. ใกล้กับสถานีราชการ รัฐวิสาหกิจ และศูนย์การค้า

เนื่องจากที่ดินส่วนที่เป็นที่ตั้งของชุมชนเป็นที่ดินที่อยู่ในใจกลางอำเภอบางกะปิเก่า เมื่อการขยายตัวของเมืองกรุงเทพฯ ขยายออกมาทางทิศนี้ ทำให้ส่วนนี้กลายเป็นบริเวณที่อยู่ในใจกลางเมือง ใกล้กับสถานีให้บริการด้านสาธารณะทุกประเภท

ค. ใกล้กับเส้นทางการคมนาคม เป็นชุมชนที่มีรถประจำทางผ่านไปได้ทุกทิศ ไม่ว่าจะไปทางเหนือ ใต้ ตะวันออก มีรถเมล์สายสำคัญๆ ผ่าน เช่น ปอ.12 , 2 , 21 , 44 , 95 , 60 ทั้งยังมีรถเมล์ 2 สายที่มีจุดเริ่มต้นในชุมชน คือ สาย 44 กับ 93 หรือแม้แต่การเดินทางโดยทางเรือ เพราะอยู่ใกล้กับต้นสายของเส้นทางเดินเรือในคลองแสนแสบ ซึ่งมีต้นสายอยู่ที่ท่าวัดศรีบุญเรือง ซึ่งอยู่ใกล้กับชุมชนในระยะทางที่เดินไปได้ถึง

ง. ใกล้ตลาดสดและศูนย์การค้า

ชุมชนการเคหะแห่งชาติอยู่ใกล้กับตลาดสดถึง 2 ตลาด คือ ตลาดสดบางกะปิกับตลาดสดแฮปปี้แลนด์ ซึ่งตลาดทั้งสองแห่งนี้จะเป็นตลาดที่เปิดขายทั้งวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดบางกะปิ ซึ่งเป็นตลาดที่ค่อนข้างใหญ่และเป็นตลาดสดที่เริ่มเปิดตลาดกันตั้งแต่ตี 3 ไปจน

กระท้ง 3 ทุ่ม จะมีแม่ค้าขายส่งและขายปลีกสลับเวลามาขายกันโดยตลอดทั้งวัน ในตอนเช้ามีด คือ ประมาณตี 3-4 นอกจากจะเป็นตลาดสดปกติแล้วยังจะเป็นตลาดขายส่งผัก ผลไม้ ซึ่งจะมีแม่ค้า พ่อค้าผัก ผลไม้จากจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี และที่อื่นๆ นำสินค้ามาขายส่ง ซึ่งแม่ค้าเหล่านี้จะขายให้กับแม่ค้ารายย่อยๆ อีกต่อหนึ่ง ซึ่งแม่ค้ารายย่อยเหล่านี้บางรายก็ขายในตอนเช้าถึงจนสายๆ แต่บางรายก็จะมารับซื้อเพื่อที่จะขายในตอนสายๆ จนถึงค่ำ ดังนั้น ตลาดบางกะปิจึงเป็นแหล่งดึงดูดคนได้ในบริเวณชุมชนการเคหะแห่งชาติและใกล้เคียงใน 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ในแง่ผู้จำหน่ายชื่อของเพราะตลาดบางกะปิจะมีสินค้าทุกชนิดและราคาถูก โดยเฉพาะเครื่องปรุงอาหารพื้นเมืองได้สามารถจะหาซื้อได้ทุกอย่าง เพราะมีทั้งแม่ค้ารายย่อยที่เป็นคนได้นำมาขาย และมีศูนย์ที่จะสั่งซื้อมาจากใต้โดยตรง ดังนั้น ตลาดบางกะปิจึงเป็นตลาดใหญ่สำหรับผู้บริโภคทั่วไป และแม่ค้าขายอาหารใต้ที่อยู่ในชุมชนการเคหะแห่งชาติไปจำหน่ายเครื่องปรุง ไม่ว่าจะเป็นเครื่องแกงไตปลา เครื่องแกงเหลือง กะปิ ขมิ้น ผักพื้นเมืองต่างๆ ฯลฯ

นอกจากตลาดบางกะปิจะเป็นแหล่งจำหน่ายให้กับคนใต้แล้ว ยังเป็นแหล่งงานค้าขายปลีกให้คนใต้ที่ย้ายถิ่นขึ้นมาทำงานในกรุงเทพฯ อีกด้วย นั่นคือ จะมีคนใต้จำนวนหนึ่งมามีอาชีพค้าขายในตลาดบางกะปิ ที่ขายนอกเหนือไปจากการขายสินค้าพื้นเมือง แต่จะเป็นแม่ค้าที่ขายสินค้าหลากหลายมาก ตั้งแต่แม่ค้าขายปลีกผัก-ผลไม้ เสื้อผ้าสำเร็จรูป พลาสติก เป็นต้น

นอกจากตลาดสดแล้ว ชุมชนการเคหะแห่งชาติยังอยู่ใกล้สรรพสินค้าใหญ่ๆ เช่น เดอะมอลล์ บางกะปิ แมคโคร คาร์ฟูร์ ซึ่งสรรพสินค้าเหล่านี้ก็เป็นแหล่งงานอีกแหล่งหนึ่งที่คนใต้ที่มีการศึกษาระดับ ป.ว.ช. หรือระดับปริญญาตรี เข้าไปเป็นพนักงานกันเป็นจำนวนมาก อาจจะถูกกล่าวได้ว่า บางแผนกมีคนใต้เกือบทั้งหมด

ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นสภาพทั่วไปของที่ตั้งและสภาพโดยรอบของชุมชนการเคหะแห่งชาติที่มีส่วนเชื้ออำนาจ หรือเป็นปัจจัยดึงดูดให้บริเวณนี้มีคนใต้มากระจุกตัวกันเป็นจำนวนมาก

1.2 ลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ : องค์ประกอบทางเพศของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย นั่นคือ เป็นเพศชายจำนวน 93 คน หรือร้อยละ 45.6 และเพศหญิง 111 คน หรือร้อยละ 54.4 (ตารางที่ 1.1)

อายุ : ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างมีอายุโดยเฉลี่ย 30 ปี และเมื่อนำมาจัดเป็น 3 กลุ่มอายุ ปรากฏว่ามีอยู่ครึ่งหนึ่งที่มีอายุระหว่าง 20 - 27 ปี ที่เหลือร้อยละ 32.4 มีอายุระหว่าง 28 - 35 ปี และร้อยละ 17.6 มีอายุ 36 ปีขึ้นไป (ตารางที่ 1.1)

การศึกษา : กว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมา จบระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีเพียงร้อยละ 4 ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมแล้ว อาจกล่าวได้ว่าโดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาค่อนข้างดี (ตารางที่ 1.1)

สถานภาพสมรส : กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นโสด รองลงมา ก็สมรส มีสถานภาพเป็นหม้ายและหย่าร้างเพียงร้อยละ 3.9 หรือ 8 ตัวอย่าง (ตารางที่ 1.1)

ขนาดของครัวเรือน : จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีขนาดครัวเรือนอยู่ระหว่าง 1-3 คน คือ มีอยู่ร้อยละ 46 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมา คือครัวเรือนขนาด 4-6 คน ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 42.9 มีเพียงร้อยละ 10.9 ที่มีขนาด 7 คนขึ้นไป (ตารางที่ 1.1)

สำหรับครัวเรือนที่มีสมาชิกเกินกว่า 5 ขึ้นไปนั้น จากการสังเกตภาคสนามของผู้ทำวิจัย พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นครัวเรือนของผู้ที่มีสถานภาพเป็นโสด หรือเป็นครัวเรือนที่เป็นพี่น้องหรือเพื่อน ๆ ที่มาเช่าบ้านอยู่รวมกันเพื่อลดค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้านที่อยู่อาศัย

สิทธิในการอยู่อาศัย : ชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่าง ส่วนใหญ่กว่าครึ่ง คือ ร้อยละ 58.8 เช่าบ้านเพื่ออยู่อาศัย รองลงมาอาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง คือ ร้อยละ 34.3 มีเพียงเล็กน้อยที่อาศัยอยู่กับญาติในฐานะผู้อยู่อาศัยโดยไม่ต้องเสียค่าเช่า

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เช่าอยู่อาศัยนั้น ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 58.9 เช่าบ้านในราคาประมาณ 2001-3000 บาทต่อเดือน รองลงมา คือ ร้อยละ 20.2 เช่าบ้านในราคาประมาณ 3001-4000 บาท และมีเพียงร้อยละ 2.5 หรือ 3 รายที่เช่าในราคา 4000 บาทขึ้นไป แต่ไม่เกิน 9000 บาท (ตารางที่ 1.1)

จากการสังเกตของผู้ศึกษาและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนการเคหะมาแต่เริ่มโครงการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติ พบว่าโครงการชุมชนแฟลตการเคหะแห่งชาติ เป็นชุมชนที่ผู้เช่าซื้อส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่อาศัยเอง แต่จะให้นักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่เรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงเช่าอยู่ อัตราค่าเช่าห้องในแฟลตการเคหะแห่งชาติจะอยู่ระหว่าง 2000-4000 บาท ขึ้นอยู่กับว่าเป็นแฟลตห้องนอนเดี่ยวหรือ 2 ห้องนอน ถ้า 2 ห้องนอนก็ต้อง 2000 กว่าบาทขึ้นไป และยังขึ้นอยู่กับอุปกรณ์เครื่องใช้ด้วยว่า เจ้าของห้องได้มีบริการอะไรให้บ้าง เช่น เครื่องครัว โทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งนักศึกษาที่เช่าห้องเหล่านี้ ก็จะชกนนักศึกษารุ่นน้อง เพื่อนๆ ที่เป็นคนใต้ด้วยกันผลัดเปลี่ยนเวียนกันมาอยู่ และแนะนำแหล่งที่เช่าห้องให้ และเมื่อนักศึกษาเหล่านี้เรียนจบ จำนวนหนึ่งก็จะอยู่ต่อไปอีกในสถานภาพของคนทำงาน และบางคนเมื่อมี

ช่องทางก็จะแข่งแพลตฟอร์มของตนเอง หรือไม่ก็ชักชวนให้ญาติๆ มาแข่ง ซึ่งเป็นที่รู้กันทั่วไปว่า ชุมชนแพลตฟอร์มเคหะแห่งชาติ จะมีการแข่งแพลตฟอร์มสูงมาก ซึ่งการแข่งขันในระยะแรกๆ จะมีราคาไม่สูง นอกจากนี้ แพลตฟอร์มการเคหะที่คลองจั่นจะเป็นโครงการที่มีมาตรฐานดี ไม่แออัด รวมทั้งที่ตั้งก็อยู่ในทำเลที่ดีตั้งได้กล่าวมาข้างต้น นอกจากนี้ ค่าผ่อนส่งค่าเช่าซื้อก็จะถูกมากเมื่อเทียบกับการซื้อคอนโดมิเนียมของเอกชน

ดังนั้น จึงไม่เป็นเรื่องแปลกอะไรที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติที่บางกะปิ จะเป็นจุดดึงดูดให้คนได้มาอยู่กันจำนวนมากและเป็นแหล่งรวมคนได้ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของกรุงเทพฯ

ตารางที่ 1.1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม	ร้อยละ
1. เพศ	
ชาย	45.6
หญิง	54.4
รวม	100 (204)
2. อายุ	
20-27 ปี	50.0
28-35 ปี	32.4
36 ปีขึ้นไป	17.6
รวม	100 (204)
อายุเฉลี่ย = 29.8	
3. ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	4.0
มัธยมศึกษา/ปวช	19.0
ปวส/อนุปริญญา	23.5
ปริญญาตรี	52.0
ปริญญาโท	1.5
รวม	100 (204)
4. ขนาดของครัวเรือน	
1 - 3 คน	46.0
4 - 6 คน	42.9
7 - 9 คน	9.4
10 - 12 คน	1.5
รวม	100 (204)
5. สิทธิการอยู่อาศัย	
เป็นเจ้าของบ้าน	34.3
เป็นผู้เช่าบ้าน	58.8
อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า (บ้านญาติ)	6.9
รวม	100 (204)
6. ราคาเช่าบ้าน/เดือน	
ไม่เกิน 2,000 บาท	20.2
2,001 - 3,000 บาท	58.9
3,001 - 4,000 บาท	18.5
4,001 - 9,000 บาท	2.5
รวม	100 (119)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 1 ราย

ภูมิลำเนาเดิม : ชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ย้ายมาจากจังหวัดในภาคใต้ทุกจังหวัดโดยมีสัดส่วนที่ย้ายมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราชในสัดส่วนที่มากที่สุด คือ มีถึงร้อยละ 29.6 รองลงมาเป็นคนใต้ที่ย้ายมาจากจังหวัดตรังร้อยละ 16.3 พัทลุงร้อยละ 10.8 สุราษฎร์ธานี ร้อยละ 10.3 และสงขลาร้อยละ 9.9 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ย้ายมาจากจังหวัดชุมพร ปัตตานี พังงา ยะลา กระบี่ สตูล นราธิวาส ภูเก็ต และระนอง มีไม่มากนักสำหรับการศึกษารุ่นนี้ (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาเดิม

จังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาเดิม	ร้อยละ (จำนวน)
1. นครศรีธรรมราช	29.6 (60)
2. ตรัง	16.3 (33)
3. พัทลุง	10.8 (22)
4. สุราษฎร์ธานี	10.3 (21)
5. สงขลา	9.9 (20)
6. ชุมพร	4.4 (9)
7. ปัตตานี	3.9 (8)
8. พังงา	3.9 (8)
9. ยะลา	3.4 (7)
10. กระบี่	2.5 (5)
11. สตูล	2.0 (4)
12. นราธิวาส	1.5 (3)
13. ภูเก็ต	1.0 (2)
14. ระนอง	0.5 (1)
รวม	100 (203)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 1 ราย

เหตุผลของการย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ :

เหตุผลของการย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างชาวใต้ ส่วนใหญ่ปรากฏว่า ย้ายเข้ามาเนื่องจากเหตุผลทางการศึกษา คือ ต้องการเข้ามาศึกษาต่อ ร้อยละ 53.9 รองลงมาเป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจ เช่น ต้องการหางานทำหรือประกอบอาชีพ และย้ายตามหน้าที่การงานเนื่องจากเป็นข้าราชการ ร้อยละ 40.7 ที่เหลือเป็นเหตุผลเกี่ยวกับต้องความก้าวหน้าในชีวิต ร้อยละ 4.4 และมีอยู่ร้อยละ 1 ที่ย้ายด้วยเหตุผลทางครอบครัว คือ ย้ายเข้ามาเพื่ออยู่เป็นเพื่อนลูก (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเหตุผลของการย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ

เหตุผลของการย้าย	ร้อยละ (จำนวน)
เหตุผลทางเศรษฐกิจ	40.7 (83)
เหตุผลทางการศึกษา	53.9 (110)
เหตุผลด้านความก้าวหน้าในชีวิต	4.4 (9)
เหตุผลทางครอบครัว	1.0 (2)
รวม	100 (204)

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน :

ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่กลุ่มตัวอย่างย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชน คือ 6 ปี แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายละเอียดของระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในชุมชน ปรากฏว่าส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 50.2 เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนในช่วง 5 ปีที่แล้วมา รองลงมาเข้ามาอยู่ประมาณ 5-10 ปี คือ ร้อยละ 33.5 ผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ที่เข้ามาอยู่เกิน 10 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 30 ปี มีเพียงร้อยละ 16.3 (ตารางที่ 1.4)

ตารางที่ 1.4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

ระยะเวลา	ร้อยละ (จำนวน)
6 เดือน - 5 ปี	50.2 (102)
6 ปี - 10 ปี	33.5 (68)
11 ปี - 15 ปี	7.4 (15)
16 ปี - 30 ปี	8.9 (18)
รวม	100 (203)
ค่าเฉลี่ย 6.867	

หมายเหตุ ไม่ตอบ 1 ราย

อย่างไรก็ตาม เมื่อสอบถามผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างถึงประสบการณ์การย้ายถิ่นที่อยู่ในบริเวณอื่นๆ ในกรุงเทพฯ ก่อนหน้าที่จะเข้ามาอยู่ที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียงบ้างหรือไม่ ปรากฏว่า ทั้งสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการย้ายถิ่นที่อยู่ในกรุงเทพฯ มาก่อนหน้านี้กับกลุ่มที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการย้ายถิ่นมาก่อน มีสัดส่วนในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 51 และร้อยละ 49 ตามลำดับ (ตารางที่ 1.5)

ตารางที่ 1.5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามประสบการณ์การย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ

ประสบการณ์การย้ายถิ่น	ร้อยละ (จำนวน)
เคย	51.0 (104)
ไม่เคย	49.0 (100)
รวม:	100 (204)

และเมื่อถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจที่จะอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดไปหรือไม่ ปรากฏว่าส่วนใหญ่ตอบว่าไม่คิดที่จะอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดไปถึงร้อยละ 86.8 มีเพียงร้อยละ 13.2 เท่านั้นที่มีความคิดที่จะอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดไป และสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าไม่คิดที่จะอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดไป เมื่อถามความคิดต่อไปว่าจะไปอยู่ที่ใด ผลปรากฏว่า ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 85.2 คิดที่จะย้ายกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม ที่เหลือร้อยละ 14.6 คิดจะย้ายไปอยู่ที่อื่นที่ไม่ใช่กรุงเทพฯ และไม่ใช่ที่ภูมิลำเนาเดิม ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดที่จะอยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ตลอดไป เมื่อถามถึงเหตุผล ปรากฏว่ามีเหตุผลที่จะจัดกลุ่มได้ 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ เหตุผลทางเศรษฐกิจ เหตุผลทางครอบครัว เหตุผลเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าและทันสมัยของเมือง และเหตุผลทั้งทางด้านครอบครัวและธุรกิจ โดยที่กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลด้านครอบครัวในสัดส่วนที่สูงที่สุด คือ ร้อยละ 42.3 รองลงมา คือ เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 30.8 ที่เหลือเป็นเหตุผลเกี่ยวกับความเจริญและทันสมัยของบ้านเมือง คือ ร้อยละ 15.4 และร้อยละ 11.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 1.6)

ตารางที่ 1.6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเหตุผลที่คิดว่าจะอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดไป

เหตุผลที่คิดว่าจะอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดไป	ร้อยละ (จำนวน)
เหตุผลทางเศรษฐกิจ	30.8 (8)
เหตุผลทางครอบครัว	40.3 (11)
เหตุผลเกี่ยวกับความเจริญและทันสมัยของบ้านเมือง	15.4 (4)
เหตุผลทางครอบครัวและธุรกิจ	11.5 (3)
รวม	100 (103)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 1 ราย

สำหรับรายละเอียดของเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างตอบมาเป็นข้อความคำพูดที่ผู้วิจัยรวบรวมมาได้ ซึ่งพอจะนำมาเป็นตัวอย่างให้เห็นความคิดของผู้ย้ายถิ่นในเรื่องนี้ในแต่ละกลุ่มเหตุผลได้ดังนี้

ในกลุ่มเหตุผลเกี่ยวกับครอบครัว ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะครอบครัวและญาติพี่น้องที่สนิทได้ย้ายเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ เกือบหมดแล้ว และในกลุ่มตัวอย่างที่แต่งงานมีลูกแล้ว ก็จะให้เหตุผลที่จะอยู่ในกรุงเทพฯ ต่อไป ดังตัวอย่างข้อความที่ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ ส่วนมากญาติพี่น้องจะย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ กันเกือบหมดแล้ว ”

“ ครอบครัวอยู่ในกรุงเทพฯ กันหมดทั้งพี่ๆ น้องๆ และญาติอื่นๆ ”

“ ครอบครัวอยู่กรุงเทพฯ กลับไปบ้าน (ได้) ตอนนี ก็มีแต่ญาติที่ไม่ค่อยสนิทกันแล้ว ”

“ อายุมากแล้ว ลูกๆ ก็มีหลักฐานในกรุงเทพฯ ดีแล้ว ”

“ ต้องการอยู่กับลูกสาวตลอดไป ”

“ ลูกๆ เรียนอยู่กรุงเทพฯ จำต้องคอยดูแล ”

“ ต้องการสร้างอนาคตให้กับตนเองและครอบครัว ”

“ ลูกๆ เรียนหนังสือและทำงานที่กรุงเทพฯ ”

สำหรับรายละเอียดของเหตุผลทางเศรษฐกิจ ก็จะมีตัวอย่าง เช่น

“ ที่นี้ทำมาหากินสะดวกกว่า ภาคใต้ตอนนี้ไม่มีอะไรทำยังตอนนี้เศรษฐกิจไม่ดียิ่งแย่ไปกันใหญ่ ”

“ ต้องประกอบอาชีพที่กรุงเทพฯ ”

“ ทำงานในกรุงเทพฯ กลับบ้านตอนนี้ไม่มีอะไรทำ ”

ส่วนความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างให้ ที่สะท้อนถึงเหตุผลทั้งทางด้านเศรษฐกิจและครอบครัว ก็เช่น

“ เพราะต้องการสร้างฐานะในกรุงเทพฯ ตอนนีก็มั่นคงดีแล้ว ครอบครัวก็อยู่ที่กรุงเทพฯ กันหมดทุกคน ก็คิดว่าไม่กลับไปอยู่ได้ ”

“ อยู่กรุงเทพฯ ถึงแม้ว่าจะมีความแออัดอยู่บ้างแต่ก็ดีกว่ากลับไปบ้าน กลับไปตอนนี้ก็ไม่ว่าจะทำอะไร อีกอย่างครอบครัวก็อยู่กรุงเทพฯ กันเกือบหมดแล้ว คงจะปักหลักอยู่ที่นี้ ”

สำหรับกลุ่มที่ให้เหตุผลด้านความทันสมัยและเจริญของกรุงเทพฯ ก็จะทำให้ความคิดเห็นดังตัวอย่าง เช่น

“ ความเคยชินเสียแล้ว มีงานให้เลือกเยอะ สะดวกสบาย รู้ข่าวสารเร็ว ทันสมัยทุกอย่าง ”

“ สิ่งแวดล้อมสะดวกสบาย เดินทางไปไหนสะดวก (ถ้ารถไม่ติด) มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่บ้านได้มาก ”

ส่วนที่ 2 : การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้

อย่างที่ได้อธิบายไว้ในตอนต้นแล้วว่า การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในการศึกษาคณะนี้ หมายถึง การปรับเปลี่ยนในวิถีการดำเนินชีวิตในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดังนั้น ในส่วนนี้จะเป็นส่วนที่จะวิเคราะห์ผลการศึกษาถึงการปรับเปลี่ยนในวิถีการดำเนินชีวิตในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมว่ามีการปรับเปลี่ยนอย่างไรหรือไม่เพียงใด โดยที่ในแต่ละด้านของการปรับตัว ผู้วิจัยจะเสนอออกเป็นสองส่วนย่อยๆ คือ ในส่วนแรกจะเสนอภาพ วิถีการดำเนินชีวิตของชาวใต้ว่า โดยทั่วๆ ไปชาวใต้ที่มาอาศัยอยู่ในชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียง ได้ดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างไรกันบ้าง ต่อจากส่วนนี้แล้ว ก็จะวิเคราะห์โดยภาพรวมๆ ว่า ชาวใต้เหล่านี้ได้มีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตแตกต่างไปจากเดิมที่อยู่ในภาคใต้หรือไม่อย่างไร และเพราะเหตุใด

2.1 วิถีการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจ

สำหรับวิถีการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจ ในการศึกษาคณะนี้จะหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาเลี้ยงชีพ โดยจะมีประเด็นที่ศึกษาคือ ลักษณะของการประกอบอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน การหางานทำ ความพอเพียงของรายได้ ดังรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

2.1.1 ลักษณะการประกอบอาชีพ

ชาวใต้ที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียงที่ตกเป็นตัวอย่าง มีการประกอบอาชีพอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่ประกอบอาชีพค้าขาย หรือทำธุรกิจส่วนตัว หรือรับจ้างทั่วไป ซึ่งในการศึกษาคณะนี้มีอยู่ 44 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 21.8 กับอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มที่เป็นลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ รัฐบาล และพนักงานเอกชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ถือว่าประกอบอาชีพที่มีนายจ้าง ซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนที่ชาวใต้ประกอบอาชีพมากที่สุด คือ มีอยู่ร้อยละ 78.1 อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มนี้ ถ้าแยกออกเป็นกลุ่มที่เป็นลูกจ้างบริษัทเอกชนกับรัฐบาล และรัฐวิสาหกิจ ก็ปรากฏว่า การประกอบอาชีพของชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างการศึกษาคณะนี้ ส่วนใหญ่คือร้อยละ 61.2 ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (ดูตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะของการประกอบอาชีพปัจจุบัน

ลักษณะอาชีพ	ร้อยละ (จำนวน)
ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	21.9 (44)
รับราชการและรัฐวิสาหกิจ	16.9 (34)
พนักงานบริษัทเอกชน	61.2 (123)
รวม	100 (201)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 3 ราย

และเมื่อพิจารณารายละเอียดถึงลักษณะของอาชีพว่า ในแต่ละกลุ่มนั้นๆ ครอบคลุมลักษณะการทำอาชีพอะไรบ้าง ผลปรากฏว่าในกลุ่มอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัวและประเภทรับจ้าง ซึ่งกลุ่มนี้ผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่เรียกว่า เป็นการประกอบอาชีพที่เข้าข่ายการทำธุรกิจแบบไม่เป็นทางการ (Informal Sector) สำหรับธุรกิจในกลุ่มนี้ สำหรับที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติพอจะจัดประเภทได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

กลุ่มแรก : ร้านขายอาหารพื้นเมืองปรุงสำเร็จ หรืออาจเรียกอีกชื่อว่าเป็นประเภทร้านขายข้าวแกง ร้านประเภทนี้จะเป็นร้านที่ขายอาหารได้โดยเฉพาะ ซึ่งในร้านจะมีอาหารได้หลากหลาย ครอบคลุมมากน้อยขนาดไหนก็ขึ้นอยู่กับขนาดของร้าน ถ้าร้านขนาดใหญ่ก็จะมีอาหารได้เกือบทุกอย่าง แต่ถ้าเป็นร้านขนาดเล็กก็จะมีอาหารที่เป็นหลักที่ร้านอาหารได้ทุกร้านจะต้องมี ไม่มีไม่ได้คือ แกงเหลือง (คนภาคกลางเรียก แต่สำหรับคนใต้คือแกงส้ม แต่ที่คนภาคอื่นเรียกแกงเหลือง ก็เพราะคนภาคใต้จะใช้ขมิ้นในการปรุงอาหารเป็นหลัก ดังนั้น ถ้าแกงส้มด้วยผักบางชนิด จะทำให้สีแกงมีสีเหลือง คนภาคอื่นจึงเรียกแกงเหลือง ซึ่งแกงส้มไม่จำเป็นจะต้องออกมามีสีเหลืองในทุกกรณี เพราะจะขึ้นอยู่กับว่าแกงด้วยผักอะไรด้วย) แกงไตปลา (ตามภาษาพื้นเมืองใต้เรียกว่าแกงพุงปลา) ขนมนจีน ข้าวย่ำ

ร้านข้าวแกงอาหารปักษ์ใต้ที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติทุกร้าน จะมีป้ายบอกว่า เป็นอาหารปักษ์ใต้และระบุไว้ด้วยว่า อาหารปักษ์ใต้จังหวัดอะไร บางร้านระบุแม้กระทั่งอำเภอ เช่น ร้านอาหารปักษ์ใต้ ฉวาง นครศรีฯ เป็นต้น สำหรับเหตุผลว่า ทำไมจะต้องมีชื่อร้านระบุจังหวัดนั้น ผู้วิจัยได้สอบถามจากเจ้าของร้านเหล่านี้ เกือบทุกร้านให้เหตุผลทำนองเดียวกัน คือการประชาสัมพันธ์ ซึ่งแน่นอนเป็นคำตอบที่กว้างๆ แต่สำหรับเหตุผลลึกๆ แล้ว ผู้วิจัยพอจะอธิบายได้ว่า เป็นเพราะคนใต้ที่มาอยู่ในบริเวณนี้มีจำนวนมาก และแต่ละจังหวัดในภาคใต้ก็จะมี การปรุงรสอาหารเฉพาะถิ่น ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว และจะมีอาหารจานพิเศษเฉพาะถิ่นด้วย ดังนั้น การระบุว่าเป็นร้านอาหารปักษ์ใต้เพียงอย่างเดียว อาจจะเป็นการประชาสัมพันธ์ที่กว้างๆ แต่การระบุจังหวัดเข้าไปด้วย ก็ช่วย

ให้การประชาสัมพันธ์ถึงลูกค้าได้ทราบว่าจะเลือกซื้อหรือไม่ซื้อร้านใด และอีกประการหนึ่งเป็นการประกัน 2 ชั้นถึงรสชาติบ้านเดียวกัน และเป็นอาหารได้แท้ๆ (ไม่ปลอม คือทำด้วยฝีมือคนภาคอื่น)

กลุ่มที่ 2 : เป็นกลุ่มที่ขายอาหารได้เฉพาะอย่าง กลุ่มนี้จะเป็นรถเข็นเสียเป็นส่วนใหญ่ ถ้าไม่เป็นรถเข็นก็จะแบ่งพื้นที่หน้าร้านของร้านอาหารอาหารปักษ์ใต้หรือไม่ว่าตั้งโต๊ะตามข้างทางเดินภายในชุมชนที่เห็นว่าเป็นจุดเดินทางผ่านของผู้คนเป็นจำนวนมาก อาหารพื้นเมืองได้เฉพาะอย่างนี้ ที่มีขายในชุมชนนี้ เท่าที่ผู้วิจัยได้สำรวจ ก็จะมีไก่ทอดขนาดใหญ่ ไก่ย่างชุบเครื่องแกง (ไก่กอกและพริก) ขนมโคปักษ์ใต้ (ภาคกลางจะเรียกว่าขนมต้มขาว) ห่อหมกสูตรปักษ์ใต้ ผัดหมี่ (ผัดไทยแบบปักษ์ใต้) ข้าวคั่ว จำปะตะชุบแป้งทอด (จำปะตะ เป็นผลไม้ที่อยู่ในกลุ่มขนุนชนิดหนึ่งที่มีแพร่หลายทางภาคใต้) ปลาทอดหมักขมิ้น นอกจากนี้จะเป็นการขายอาหารปรุงสำเร็จเฉพาะอย่างทั้งคาวและหวานแล้ว ก็ยังมีแผงขายของกินทั้งที่เป็นผักพื้นเมืองและอาหารแห้งจากภาคใต้ 3-4 ร้าน แผงร้าน 3-4 ร้านนี้ ก็จะมีผัก-ผลไม้ อาหารแห้งที่เป็นผลิตภัณฑ์จากใต้โดยเฉพาะให้หาซื้อได้ตามฤดูกาล เช่น กลุ่มผัก-ผลไม้ ก็ได้แก่ สะตอ ลูกมุด ลูกปลิงอ่อน (มะปริง) ลูกเนียง ลูกเหรียง ฯลฯ ประเภทเครื่องแกงและอาหารแห้ง ก็เช่น ขมิ้น พุงปลาดิบ (ไตปลาที่ยังไม่ได้ปรุงเป็นแกงไตปลา) กะปิ น้ำบูดู หนางเนื้อ (เนื้อหมักเปรี้ยว) เป็นต้น ซึ่งอาหารและผักเหล่านี้จะมีขายแพร่หลายตามฤดูกาล เช่น สะตอ ใต้จะมีมากช่วงเดือนตุลาคม-มกราคม ดังนั้น ร้านอาหารใต้เกือบทุกร้านจะมีสะตอมัดเป็นช่อๆ แขนงขายกันระโยงระยาง ในช่วงที่มีผลผลิตน้อยจะขายกันฝักละ 10 บาทเป็นอย่างต่ำ ถ้าในช่วงที่ผลผลิตออกมากก็จะขายฝักละ 5 บาทเป็นอย่างต่ำ

กลุ่มที่ 3 : เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ขายสินค้าพื้นเมืองหรืออาหารพื้นเมืองโดยตรง ในกลุ่มนี้แยกออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ประกอบอาชีพขายอาหารที่ระบุแน่ชัดไม่ได้ว่าเป็นอาหารภาคใต้ คนได้กลุ่มนี้จะประกอบอาชีพประเภททอดปลาทอดไก่ น้ำเต้าหู้ ข้าวเหนียวปิ้ง สาकुไส้หมู หมูย่าง-ข้าวเหนียว ผัก-ผลไม้ เป็นต้น กับอีกกลุ่มเป็นกลุ่มที่ขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากเช่นกัน แต่ส่วนใหญ่จะขายเฉพาะวันตลาดนัดวันพฤหัสบดี (ที่ชุมชนการเคหะจะมีตลาดนัดทุกวันพฤหัสบดี) กับวันเสาร์-อาทิตย์ที่บริเวณสวนพฤษชาติ ซึ่งเป็นสวนที่เดิมเป็นของการเคหะแห่งชาติ แต่ปัจจุบันได้ออนให้อยู่ในความดูแลของเขตบางกะปิแล้ว ซึ่งจะเป็นสวนที่จะมีผู้คนมาออกกำลังกายกันเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งวันหยุด ดังนั้น ในบริเวณริมถนนรอบๆ สวนพฤษชาติจึงกลายเป็นตลาดนัดอีกแห่งหนึ่งของชุมชนการเคหะแห่งชาติที่เปิดแหล่งงานประเภทธุรกิจที่ไม่เป็นทางการให้กับผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนและจากบริเวณอื่นเข้ามาประกอบอาชีพอีกจุดหนึ่ง

กลุ่มที่ 4 : เป็นกลุ่มรับจ้าง คนในกลุ่มนี้ที่ตกเป็นตัวอย่าง ก็จะมีอยู่ 3 ประเภท คือ รับจ้างซ่อมรองเท้า รับจ้างตัดขากางเกง แกะเสื้อผ้า ไล่ชิป และขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ซึ่งกลุ่มที่ 4 นี้มีจำนวนไม่มาก

สำหรับกลุ่มอาชีพที่อยู่ประเภทธุรกิจที่เป็นทางการ ซึ่งก็ได้แก่อาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชนนั้น ถือว่าเป็นกลุ่มอาชีพที่มีสัดส่วนคนได้ทำมากที่สุด ตัวอย่างของที่ทำงานที่เป็นราชการและรัฐวิสาหกิจที่กลุ่มตัวอย่างสังกัดอยู่ ก็เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ การเคหะแห่งชาติ ธนาคารออมสิน ครูโรงเรียนบางกะปิ ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ก็จะทำในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ กัน ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายบุคคล กรรมการบริหาร หัวหน้าแผนกเร่งรัดหนี้สิน พนักงานบัญชี หนวยความประจําสำนักงาน วิศวกร สถาปนิก ช่างเขียนแบบ พนักงานห้างสรรพสินค้า พนักงานบริการส่วนหน้าในโรงแรม เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการอาชีพในกลุ่มนี้ (ธุรกิจที่เป็นทางการ) จะเป็นลูกค้าที่สำคัญของผู้ประกอบอาชีพที่ไม่เป็นทางการอย่างมาก ดังนั้น ทั้ง 2 กลุ่มนี้ จะเป็นแรงดึงดูดซึ่งกันและกัน นั่นก็คือ ธุรกิจที่ไม่เป็นทางการเกิดขึ้น เพราะเห็นช่องทางที่จะค้าขายได้ เพราะมีคนได้อาศัยอยู่บริเวณนี้ที่เป็นลูกค้ามาก ส่วนผู้ที่ประกอบธุรกิจที่เป็นทางการก็ขึ้นชอบบริเวณนี้เพราะหาอาหารกินสะดวก มีอาหารถูกปากเหมือนกับไม่ได้อยู่ต่างถิ่น

อย่างไรก็ตาม เมื่อถามถึงประสบการณ์ของการประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิม มาก่อนหรือไม่ ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่อาศัยอยู่ชุมชนการเคหะแห่งชาติ ส่วนใหญ่ไม่เคยประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิมมาก่อนที่จะย้ายมาอยู่ที่นี่ คือ มีถึงร้อยละ 78.4 มีเพียงร้อยละ 21.6 เท่านั้นที่เคยประกอบอาชีพมาก่อนที่จะย้ายเข้ามาอยู่ที่ชุมชนนี้ ซึ่งข้อมูลนี้ก็สอดคล้องกับข้อมูลในส่วนของลักษณะทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับสาเหตุของการย้ายถิ่นมาอยู่ที่นี่ว่า ส่วนใหญ่ย้ายเข้ามาเพราะเหตุผลทางการศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ ดังนั้น คนกลุ่มนี้ ขณะที่ย้ายมาจึงยังคงเป็นนักเรียน นักศึกษาอยู่ จึงไม่เคยทำงานในภูมิลำเนาเดิมมาก่อน ในบรรดากลุ่มตัวอย่างที่เคยประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิมมาก่อนนั้น ส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาก่อน คือ ร้อยละ 29.2 รองลงมาคืออาชีพค้าขายร้อยละ 24.4 ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนร้อยละ 22 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 12.2 ที่เหลือประกอบอาชีพลูกจ้างรายวันของหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจร้อยละ 4.9 (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิมมาก่อนจำแนกตามลักษณะของการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ร้อยละ (จำนวน)
เกษตรกรรม	29.2 (12)
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	24.4 (10)
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	4.9 (2)
รับจ้างทั่วไป	12.2 (5)
พนักงานบริษัทเอกชน	22.0 (9)
ลูกจ้างรายวันของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	7.3 (3)
รวม	100 (41)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 3 ราย

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำลักษณะการประกอบอาชีพในปัจจุบันมาหาความสัมพันธ์กับอาชีพที่เคยทำในภูมิลำเนาเดิมมาก่อนที่จะย้ายเข้ามาอยู่ที่ชุมชนนี้ ก็สามารถเห็นถึงการปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้กลุ่มนี้ได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยประกอบอาชีพที่เป็นภาคเศรษฐกิจที่เป็นทางการ ซึ่งได้แก่ กลุ่มที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชนมาก่อน เมื่อย้ายเข้ามากรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ยังคงอาชีพเดิมอยู่ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพที่เป็นภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่กล่าวคือ ร้อยละ 80 มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพเมื่อย้ายเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ สำหรับกลุ่มอาชีพรับจ้างที่เปลี่ยนอาชีพจากเดิม โดยเปลี่ยนมาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 20 และมาประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนร้อยละ 60

สำหรับกลุ่มอาชีพที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทั้งหมด ก็คือ กลุ่มที่เคยทำการเกษตร กลุ่มนี้เมื่อย้ายเข้ามากรุงเทพฯ เกินกว่าครึ่ง คือร้อยละ 58.3 มาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รองลงมาคือร้อยละ 33.3 มาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (ดูรายละเอียดตารางที่ 2.3)

ตารางที่ 2.3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยประกอบอาชีพก่อนย้ายเข้ามาในกรุงเทพฯ จำแนกตามการประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิมกับลักษณะอาชีพที่ทำในปัจจุบัน

อาชีพในภูมิลำเนาเดิม	อาชีพปัจจุบัน				
	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	รับจ้างทั่วไป	รวม
เกษตรกรรม	58.3	8.3	33.3	-	100 (12)
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	50.0	-	30.0	20.2	100 (10)
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	20.0	60.0	20.0	-	100 (5)
รับจ้างทั่วไป	20.0	-	60.0	20.0	100 (5)
พนักงานบริษัทเอกชน	-	33.3	66.7	-	100 (9)
รวม	34.1	17.1	41.5	7.3	100 (41)

2.1.2 การหางานทำ

ในประเด็นการหางานทำนั้น ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาดูว่า ผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ที่ย้ายเข้ามากรุงเทพฯ มีวิธีการหรือการได้งานทำครั้งแรกมาอย่างไร ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลใดบ้างหรือไม่ มีระยะเวลาในการหางานทำนานมากน้อยเพียงใด

จากผลการศึกษา ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือร้อยละ 63.7 หางานทำด้วยตัวเองโดยไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือฝากฝังจากใคร มีเพียงร้อยละ 36.3 เท่านั้นที่ตอบว่าได้ ได้รับความช่วยเหลือในการหางานทำ และเมื่อถามบุคคลกลุ่มนี้ต่อไปว่า ได้รับความช่วยเหลือจากใคร ผลปรากฏว่า กว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 53.6 ตอบว่าได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง รองลงมาร้อยละ 39.4 ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนและหรือเพื่อนรุ่นพี่ (ดูรายละเอียดตารางที่ 2.4 และ 2.5)

ตารางที่ 2.4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการได้รับความช่วยเหลือในการหางานทำครั้งแรก

การได้รับความช่วยเหลือ	ร้อยละ (จำนวน)
ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือ	63.7 (128)
เคยได้รับความช่วยเหลือ	36.3 (73)
รวม	100 (201)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 3 ราย

ตารางที่ 2.5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆ ในการทำงาน

บุคคลที่ให้ความช่วยเหลือ	ร้อยละ (จำนวน)
พ่อแม่หรือญาติพี่น้อง	53.0 (38)
เพื่อน/เพื่อนรุ่นพี่	39.4 (28)
คนรู้จักกัน	4.2 (3)
อาจารย์	1.4 (1)
เพื่อนบ้าน	1.4 (1)
รวม	100 (71)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 2 ราย

และเมื่อถามถึงลักษณะของการได้รับความช่วยเหลือ ผลปรากฏว่า ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างได้รับความช่วยเหลือในรูปของการแนะนำงานว่าควรจะไปหางานหรือสมัครที่ใด ถึงร้อยละ 56.3 รองลงมา คือร้อยละ 15.6 ได้รับความช่วยเหลือในรูปของการเงินค่าใช้จ่าย ร้อยละ 10.9 ช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย ร้อยละ 9.4 ได้รับการสอนงานและแนะนำการทำงาน มีเพียงร้อยละ 7.8 เท่านั้นที่ช่วยเหลือโดยการฝากงานให้ทำ (ดูตารางที่ 2.6)

ตารางที่ 2.6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความช่วยเหลือในการทำงาน จำแนกตามลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ

ลักษณะการให้ความช่วยเหลือ	ร้อยละ (จำนวน)
แนะนำงาน	59.3 (36)
ฝากให้ทำงาน	7.8 (5)
ด้านที่พักอาศัย	10.9 (7)
สอนและแนะนำการทำงาน	9.4 (6)
ด้านการเงินและค่าใช้จ่าย	15.6 (10)
รวม	100 (64)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 9 ราย

อย่างไรก็ตาม เมื่อถามถึงระยะเวลาของการหางานทำของกลุ่มตัวอย่างว่าต้องใช้เวลาานานมากน้อยเพียงใดคาดว่าจะได้งานทำ ผลปรากฏว่า ไม่ว่ากลุ่มตัวอย่างจะเคยได้รับความช่วยเหลือหรือขอความช่วยเหลือจากใครหรือไม่ก็ตาม ส่วนใหญ่ตอบว่าสามารถหางานทำได้ภายใน

ระยะ 1 เดือน คือ มีถึงร้อยละ 64.5 รองลงมาก็สามารถหางานทำได้ภายใน 2-5 เดือน มีร้อยละ 22.2 ที่ตอบว่านานกว่า 6 เดือนขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 13.3 (ตารางที่ 2.7)

ตารางที่ 2.7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาในการหางานทำ

ระยะเวลาในการหางานทำ	ร้อยละ (จำนวน)
ไม่เกิน 1 เดือน	64.5 (131)
ประมาณ 2-5 เดือน	22.2 (45)
นานกว่า 6 เดือนขึ้นไป	13.3 (27)
รวม	100 (203)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 1 ราย

2.1.3 รายได้

สำหรับรายได้ของชาวดั้ที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ มีรายได้เฉลี่ยอยู่ประมาณ 11,243 บาท/เดือน โดยที่ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างจะมีรายได้อยู่ประมาณ 5,001-10,000 บาท คือ มีอยู่ร้อยละ 43.1 รองลงมาร้อยละ 29.9 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 17.2 มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 9.8 ที่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน (ตารางที่ 2.8)

ตารางที่ 2.8 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับของรายได้/เดือน

รายได้/เดือน	ร้อยละ (จำนวน)
ไม่เกิน 5,000 บาท	9.8 (20)
5,001-10,000 บาท	43.1 (88)
10,001-15,000 บาท	29.9 (61)
15,001 บาทขึ้นไป	17.2 (35)
รวม	100 (204)
ค่าเฉลี่ย = 11,243	

ความเพียงพอของรายได้

เมื่อถามถึงความเพียงพอของรายได้ในแต่ละเดือนว่า มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายหรือมีเงินเหลือเก็บในแต่ละเดือนหรือไม่อย่างไร ผลปรากฏว่า ชาวดั้ที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมๆ แล้วมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย กล่าวคือ มีอยู่ร้อยละ 37.9 ที่ตอบว่ามีรายได้พอ

ร้อยละ 46.3 มีรายได้เหลือเก็บบ้าง และมีอยู่ร้อยละ 2.0 ที่ตอบว่ามีรายได้เหลือเก็บค่อนข้างมาก จะมียู้อยู่เพียงร้อยละ 13.8 เท่านั้นที่ตอบว่ามีรายได้ไม่พอเพียง (ตารางที่ 2.9)

ตารางที่ 2.9 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความเพียงพอของรายได้

ความเพียงพอของรายได้	ร้อยละ (จำนวน)
ไม่เพียงพอ	13.8 (28)
เพียงพอกับค่าใช้จ่าย	37.9 (77)
เพียงพอเหลือเก็บบ้าง	46.3 (94)
เพียงพอเหลือเก็บมาก	2.0 (4)
รวม	100 (204)

จากข้อมูลเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจในประเด็นต่างๆ ข้างต้น พอสรุปได้ว่า ผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า คนใต้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพฯ นั้น ย้ายเข้ามาด้วยปัจจัยดึงดูดมากกว่าจะเป็นปัจจัยผลจากถิ่นเดิม คือย้ายเข้ามาเพราะเห็นช่องทางหรือโอกาสทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว โดยเฉพาะกลุ่มที่เข้ามาประกอบอาชีพที่เป็นธุรกิจที่ไม่เป็นทางการ เช่น เข้ามาขายอาหารใต้ มาขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป คนเหล่านี้มีเครือข่ายและได้รับการปูทางจากญาติและผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ก่อน ส่วนกลุ่มที่ทำงานในภาคธุรกิจที่เป็นทางการ พวกนี้ส่วนใหญ่ก็เป็นกลุ่มที่เปลี่ยนสถานภาพจากย้ายเข้ามาในตอนแรกที่เป็นนักศึกษา มาเป็นผู้ที่ทำงานเมื่อเรียนจบ หรือเรียนไปด้วยทำงานไปด้วย

2.2 วิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม

วิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม ในที่นี้จะหมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต หรือการใช้ชีวิตประจำวันโดยทั่วไปของชาวใต้ที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ใน การเลี้ยงชีพ โดยที่การศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ การปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับบุคคลและกลุ่มบุคคล การใช้ภาษาถิ่นใต้ การรับประทานอาหาร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ปัญหาในการดำเนินชีวิตในกรุงเทพฯ

2.2.1 การปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาต้องการทราบว่าชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างมีการปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับบุคคลต่างๆ ในชีวิตประจำวันเป็นอย่างไร โดยจะศึกษาการปฏิสังสรรค์ทางสังคมกัน

ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่ด้วยกันที่กรุงเทพฯ กับญาติพี่น้องในภูมิลำเนาเดิม รวมถึงการปฏิสังสรรค์กับเพื่อนบ้านในชุมชนที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน ดังจะได้พิจารณาในรายละเอียด ดังนี้

การปฏิสังสรรค์ทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว

สำหรับการปฏิสังสรรค์ของสมาชิกในครอบครัว ในที่นี้จะหมายถึงการกระทำระหว่างและหรือพฤติกรรมในการติดต่อสื่อสารกันของสมาชิกภายในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาจากวิธีการในการปฏิสังสรรค์กันของสมาชิกในครอบครัวว่ามีวิธีการปฏิสังสรรค์กันอย่างไร มากน้อยแค่ไหน โดยดูจากการอยู่พร้อมหน้ากันภายในครอบครัว การรับประทานอาหารเย็นพร้อมกัน การไปเที่ยวพักผ่อนนอกบ้านด้วยกัน การไปทำบุญร่วมกันในวันสำคัญ ซึ่งผลปรากฏว่า

การอยู่พร้อมหน้ากันภายในครอบครัว ชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่าง ส่วนใหญ่ยังคงมีโอกาสอยู่พร้อมหน้ากันภายในครอบครัว กล่าวคือ มีกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 51.4 ที่ตอบว่าอยู่พร้อมหน้ากันภายในครอบครัวทุกวันหรือเกือบทุกวัน มีร้อยละ 39.5 ตอบว่ามีโอกาสอยู่พร้อมหน้าเป็นบางวัน มีเพียงร้อยละ 9.2 เท่านั้นที่ตอบว่าแทบจะไม่ได้มีโอกาสเลยที่จะอยู่พร้อมหน้ากัน (ตารางที่ 2.10)

ตารางที่ 2.10 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ของการอยู่พร้อมหน้ากันภายในครอบครัว

ความถี่ของการอยู่พร้อมหน้ากันภายในครอบครัว	ร้อยละ (จำนวน)
ทุกวันหรือเกือบทุกวัน	51.4 (95)
เป็นบางวัน	39.5 (73)
แทบไม่มีเลย	9.2 (17)
รวม	100 (185)

หมายเหตุ ไม่รวมตัวอย่างที่อยู่เพียงลำพังจำนวน 19 ราย

การรับประทานอาหารเย็นพร้อมกัน ชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษา ส่วนใหญ่ยังมีโอกาสรับประทานอาหารเย็นพร้อมกันภายในครอบครัว กล่าวคือ ร้อยละ 33.2 มีการรับประทานอาหารเย็นพร้อมกันประมาณ 3-5 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 26.6 มีการรับประทานอาหารเย็นพร้อมกัน 6-7 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 15.8 ที่มีการรับประทานอาหารเย็นพร้อมกัน 1-2 วัน/สัปดาห์ ส่วนผู้ที่มีการรับประทานอาหารเย็นพร้อมกันบ้าง แต่นานๆ ครั้ง มีอยู่ร้อยละ 15.7 จะมีเพียงร้อยละ 8.7 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่เคยได้รับประทานอาหารเย็นพร้อมหน้ากันเลย (ตารางที่ 2.11)

การไปเที่ยวพักผ่อนนอกบ้านด้วยกัน เมื่อถามถึงการไปพักผ่อนนอกบ้านด้วยกันกับสมาชิกในบ้าน ผลปรากฏว่า โดยภาพรวมๆ แล้ว ชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างตอบว่าได้มีการไปเที่ยวพักผ่อนนอกบ้านกับสมาชิกในครอบครัวอยู่ โดยที่ร้อยละ 29.9 ตอบว่ายังมีการไปเที่ยวพักผ่อนนอกบ้านกับสมาชิกในครอบครัว ประมาณ 1-5 วัน/ปี ร้อยละ 27.2 ตอบว่ามีการไปพักผ่อนกับสมาชิกครอบครัวประมาณ 1-3 วัน/เดือน และมีถึงร้อยละ 23.3 ที่ตอบว่ามีการไปพักผ่อนนอกบ้านกับสมาชิกในครอบครัวทุกสัปดาห์ จะมีเพียงร้อยละ 19.0 ที่ตอบว่าไม่เคยได้มีโอกาสไปเที่ยวพักผ่อนนอกบ้านกับสมาชิกในครอบครัวเลย (ตารางที่ 2.11)

การไปทำบุญร่วมกันในวันสำคัญ เมื่อถามถึงการไปทำบุญร่วมกันในวันสำคัญๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนา และวันอื่นๆ เช่น วันปีใหม่ วันเกิด ผลปรากฏว่า โดยรวมๆ แล้ว ชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างยังคงมีการไปทำบุญร่วมกันในวันสำคัญๆ อยู่ กล่าวคือ ร้อยละ 46.2 ตอบว่ามีการไปทำบุญร่วมกันอยู่ประมาณ 1-5 วัน/ปี ร้อยละ 18.5 ตอบว่ามีการไปทำบุญร่วมกันประมาณ 1-3 วัน/เดือน และมีรวมๆ กันร้อยละ 10.2 ที่ทำบุญร่วมกันในวันสำคัญอยู่เป็นประจำทุกสัปดาห์ คือตั้งแต่ 1-7 วัน/สัปดาห์ ซึ่งกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการตักบาตรพระสงฆ์ในตอนเช้า ส่วนผู้ที่ตอบว่าไม่ได้มีโอกาสได้ทำบุญร่วมกันในวันสำคัญเลยนั้น มีอยู่ร้อยละ 23.9 (ตารางที่ 2.11)

ตารางที่ 2.11 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ของการปฏิสังสรรค์ทางสังคมของสมาชิกภายในครอบครัวด้านต่างๆ

ความถี่ของการปฏิสังสรรค์ทางสังคม	ร้อยละ (จำนวน)
1. การรับประทานอาหารเย็นพร้อมกัน	
ไม่มีเลย	8.7 (16)
ประมาณ 1-5 วัน/ปี	10.9 (20)
ประมาณ 6-11 วัน/ปี	0.5 (1)
ประมาณ 1-3 วัน/เดือน	4.3 (8)
ประมาณ 1-2 วัน/สัปดาห์	15.8 (29)
ประมาณ 3-5 วัน/สัปดาห์	33.2 (61)
ประมาณ 6-7 วัน/สัปดาห์	26.6 (49)
รวม	100 (184)
2. การไปเที่ยวพักผ่อนนอกบ้านด้วยกัน	
ไม่มีเลย	19.0 (35)
ประมาณ 1-5 วัน/ปี	29.9 (55)
ประมาณ 6-11 วัน/ปี	0.1 (1)
ประมาณ 1-3 วัน/เดือน	27.2 (50)
ประมาณ 1-2 วัน/สัปดาห์	21.2 (39)
ประมาณ 3-5 วัน/สัปดาห์	1.6 (3)
ประมาณ 6-7 วัน/สัปดาห์	0.5 (1)
รวม	100 (184)
3. การไปทำบุญร่วมกันในวันสำคัญ	
ไม่มีเลย	23.9 (44)
ประมาณ 1-5 วัน/ปี	46.2 (85)
ประมาณ 6-11 วัน/ปี	1.1 (2)
ประมาณ 1-3 วัน/เดือน	18.5 (34)
ประมาณ 1-2 วัน/สัปดาห์	9.2 (17)
ประมาณ 3-5 วัน/สัปดาห์	0.5 (1)
ประมาณ 6-7 วัน/สัปดาห์	0.6 (1)
รวม	100 (184)

การปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับญาติพี่น้องที่อยู่ในภูมิลำเนาเดิม

การปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับญาติพี่น้องที่อยู่ในภูมิลำเนาเดิม ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึงการกระทำระหว่างกันและหรือพฤติกรรมในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับญาติพี่น้องที่อยู่ในภูมิลำเนาเดิม โดยศึกษาจากวิธีการในการปฏิสังสรรค์ทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างกับญาติพี่น้องที่อยู่ในภูมิลำเนาเดิมในรอบปีที่ผ่านมาว่า มีวิธีการปฏิสังสรรค์กันอย่างไร และมีมากน้อยเพียงใด โดยดูจากการติดต่อกันทางจดหมาย/การโทรศัพท์ การติดต่อทางโทรศัพท์ การเดินทางไปหาที่ภูมิลำเนาเดิม การที่มีญาติพี่น้องมาหาที่กรุงเทพฯ จากการศึกษาโดยถามกลุ่มตัวอย่างถึงการติดต่อกับญาติพี่น้องที่ได้โดยวิธีดังกล่าวมากน้อยเพียงใด ผลปรากฏว่า

การติดต่อทางจดหมาย/การโทรศัพท์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้วิธีการติดต่อกับญาติพี่น้องที่อยู่ในภูมิลำเนาเดิมด้วยการเขียนจดหมายหรือส่งการโทรศัพท์กัน กล่าวคือ กว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 53.9 ที่ตอบว่าไม่เคยติดต่อกันทางจดหมายหรือส่งการโทรศัพท์เลย ส่วนกลุ่มผู้ที่ยังมีการใช้วิธีการติดต่อทางจดหมาย/การโทรศัพท์อยู่นั้น ปรากฏว่า ผู้ที่ตอบว่ามีการติดต่อกัน ประมาณ 1-11 ครั้ง/ปี มีรวมกันร้อยละ 26.0 ติดต่อกันประมาณ 1-3 ครั้ง/เดือน มีอยู่ร้อยละ 15.2 และมีเพียงร้อยละ 4.9 ที่ตอบว่ามีการติดต่อทางจดหมายหรือส่งการโทรศัพท์เป็นประจำทุกสัปดาห์ๆ ละประมาณ 1-2 ครั้ง (ตารางที่ 2.12)

การติดต่อทางโทรศัพท์ กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ส่วนใหญ่ตอบว่ามีการติดต่อกับทางบ้านที่เป็นภูมิลำเนาเดิมโดยใช้โทรศัพท์อยู่เป็นประจำทุกเดือน โดยที่ร้อยละ 46.1 ตอบว่ามีการโทรศัพท์กลับบ้านประมาณ 1-3 ครั้ง/เดือน และมีถึงร้อยละ 5.9 ที่มีการโทรศัพท์กลับบ้านทุกวัน ที่ติดต่อกันนานๆ ครั้ง คือปีละ 1-11 ครั้ง มีรวมกันร้อยละ 10.7 จะมีเพียงร้อยละ 8.3 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่ได้โทรศัพท์กลับบ้านเลยในรอบปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 2.12)

การเดินทางไปหาที่ภูมิลำเนาเดิม ชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงมีการเดินทางกลับไปเยี่ยมบ้านที่ภูมิลำเนาเดิม กล่าวคือ ร้อยละ 50.5 ที่ตอบว่ากลับไปเยี่ยมบ้านประมาณ 1-2 ครั้งในรอบปีที่ผ่านมา และอีกประมาณร้อยละ 30.8 ที่ตอบว่าได้กลับไปเยี่ยมบ้าน 3 ครั้งขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 18.6 ที่ตอบว่าไม่ได้กลับไปเยี่ยมบ้านเลย และเมื่อถามถึงว่าในรอบปีที่ผ่านมา มีญาติพี่น้องจากภูมิลำเนาเดิมเดินทางมาหาที่กรุงเทพฯ บ้างหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ผลก็ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างตอบว่ามีญาติพี่น้องเดินทางมาหาที่กรุงเทพฯ โดยที่มีถึงร้อยละ 49.5 ที่มีญาติพี่น้องมาหาที่กรุงเทพฯ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 7.8 ตอบว่ามีญาติพี่น้องมาหาที่กรุงเทพฯ 3-4 ครั้ง และร้อยละ 9.3 ที่มีญาติมาหา 5 ครั้งขึ้นไป อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ตอบว่าไม่มีญาติพี่น้องมาหาที่กรุงเทพฯ เลย ก็มีมากพอสมควร คือมีถึงร้อยละ 33.3 (ตารางที่ 2.12)

ตารางที่ 2.12 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ของวิธีการในการปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับญาติพี่น้องที่ภูมิลำเนาเดิม

ความถี่ของวิธีการในการปฏิสังสรรค์ทางสังคม กับญาติพี่น้องที่ภูมิลำเนาเดิม	ร้อยละ (จำนวน)
1. ติดต่อกันทางจดหมาย/การ์ดอวยพร	
ไม่มีเลย	53.9 (10)
ประมาณ 1-5 ครั้ง/ปี	25.0 (51)
ประมาณ 6-11 ครั้ง/ปี	1.0 (2)
ประมาณ 1-3 ครั้ง/เดือน	15.2 (31)
ประมาณ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์	4.9 (10)
รวม	100 (204)
2. ติดต่อกันทางโทรศัพท์	
ไม่มีเลย	8.3 (17)
ประมาณ 1-5 ครั้ง/ปี	7.8 (16)
ประมาณ 6-11 ครั้ง/ปี	2.9 (6)
ประมาณ 1-3 ครั้ง/เดือน	46.1 (94)
ประมาณ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์	28.9 (59)
ประมาณ 3-5 ครั้ง/สัปดาห์	5.9 (12)
รวม	100 (204)
3. ติดต่อกันโดยการไปหาที่ภูมิลำเนาเดิม	
ไม่มีเลย	18.6 (38)
ประมาณ 1-2 ครั้ง/ปี	50.5 (103)
ประมาณ 3-4 ครั้ง/ปี	22.5 (46)
ประมาณ 5 ครั้ง/ปีขึ้นไป	100 (204)
รวม	100 (204)
4. ติดต่อกันโดยญาติพี่น้องมาหาที่กรุงเทพฯ	
ไม่มีเลย	33.3 (68)
ประมาณ 1-2 ครั้ง/ปี	49.5 (101)
ประมาณ 3-4 ครั้ง/ปี	7.8 (16)
ประมาณ 5 ครั้ง/ปีขึ้นไป	9.3 (19)
รวม	100 (204)

การปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับเพื่อน

เนื่องจากกลุ่มเพื่อนจะมีความสำคัญกับบุคคลเป็นอย่างมาก แทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีบุคคลใดที่ไม่มีเพื่อน การย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยย่อมหมายถึงว่าบุคคลนั้นๆ จำเป็นจะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่หรือกลุ่มเพื่อนใหม่ ถ้าผู้ย้ายถิ่นสามารถจะเข้ากับสังคมใหม่ได้ การปรับตัวทางสังคมก็จะเป็นไปโดยราบรื่น ดังนั้น ผู้วิจัยอยากจะทราบว่า กลุ่มชาวใต้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ มีเพื่อนสนิทบ้างหรือไม่ ถ้ามี ส่วนใหญ่เพื่อนสนิทเหล่านั้นเป็นคนภาคใต้หรือเป็นคนภาคอื่น ผลการศึกษาปรากฏว่าชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยรวมตอบว่ามีเพื่อนสนิทอยู่ในกรุงเทพฯ มีเพียงร้อยละ 11.4 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่มีเพื่อนสนิทในกรุงเทพฯ เลย ในกลุ่มที่มีเพื่อนสนิทอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มีเพื่อนสนิท 1-3 คน คือ มีอยู่ร้อยละ 43.6 (ตารางที่ 2.13)

ตารางที่ 2.13 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนเพื่อนสนิทในกรุงเทพฯ

จำนวนเพื่อนสนิท	ร้อยละ (จำนวน)
ไม่มีเลย	11.1 (23)
1-3 คน	43.6 (88)
4-6 คน	26.7 (54)
7 คนขึ้นไป	18.3 (37)
รวม	100 (202)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 2 ราย

อย่างไรก็ตาม เมื่อถามถึงรายละเอียดเกี่ยวกับเพื่อนสนิทที่มีอยู่ว่าเป็นคนภาคใด ผลปรากฏว่า กลุ่มชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่าง ส่วนใหญ่จะมีเพื่อนสนิทเป็นคนใต้รวมกันถึงร้อยละ 83.9 (โดยในจำนวนนี้จะมีถึงร้อยละ 44.1 ที่คบเพื่อนสนิทเฉพาะเป็นคนใต้ ที่เหลือคือร้อยละ 39.8 มีเพื่อนสนิททั้งคนใต้และคนภาคอื่น) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีเพื่อนสนิทเป็นคนภาคอื่นหมดโดยไม่มีคนใต้อยู่เลย มีอยู่ร้อยละ 16.1 (ตารางที่ 2.14)

ตารางที่ 2.14 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพื่อนสนิทในกรุงเทพฯ จำแนกตามภูมิลำเนาเดิมของเพื่อนสนิท

ภูมิลำเนาเดิมของเพื่อนสนิท	ร้อยละ (จำนวน)
เป็นคนภาคใต้	44.1 (82)
เป็นคนภาคใต้และภาคกลาง	16.7 (31)
เป็นคนภาคใต้และภาคเหนือ	2.1 (4)
เป็นคนภาคใต้และภาคอื่นๆ	18.3 (34)
เป็นคนภาคกลาง	7.0 (13)
เป็นคนภาคอีสาน	0.5 (1)
เป็นคนภาคเหนือ	0.5 (1)
เป็นคนภาคอื่นๆ รวมกันไม่ใช่คนภาคใต้	8.1 (15)
รวม	100 (186)

การปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับเพื่อนบ้าน

การปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับเพื่อนบ้าน ในที่นี้จะหมายถึงการกระทำระหว่างกันระหว่างชาวใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างกับเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกัน โดยมีสมมุติฐานว่า ถ้าบุคคลที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในชุมชนมีความรู้จักมักคุ้นกับบุคคลอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน และสามารถจะช่วยเหลือกัน ก็น่าจะช่วยให้การปรับตัวทางสังคมของผู้ย้ายถิ่นเป็นไปโดยดี ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงได้ศึกษาว่ากลุ่มตัวอย่างรู้จักกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงบ้างหรือไม่ มีการปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับเพื่อนบ้าน การหยิบยืมข้าวของซึ่งกันและกัน การฝากดูแลบ้านซึ่งกันและกัน รวมถึงการซื้อข้าวของฝากกันบ้างหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ผลจากการศึกษาพบว่า โดยรวมคือร้อยละ 91.6 รู้จักเพื่อนบ้านที่อยู่ในละแวกใกล้เคียง มีเพียงร้อยละ 8.4 เท่านั้นที่ไม่รู้จักใครเลย และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของจำนวนครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างรู้จักเพื่อนบ้าน ผลปรากฏว่า ส่วนใหญ่คือร้อยละ 34.6 รู้จักประมาณ 1-4 ครอบครัว อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่น่าสนใจว่า มีถึงร้อยละ 12.4 ที่รู้จักกันเกือบทุกครอบครัว (ตารางที่ 2.15)

ตารางที่ 2.15 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จัก

จำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จัก (ครอบครัว)	ร้อยละ (จำนวน)
ไม่รู้จักเป็นการส่วนตัวเลย	8.4 (17)
1-4 ครอบครัว	34.6 (70)
5-9 ครอบครัว	20.8 (42)
10 ครอบครัวขึ้นไป	23.8 (48)
รู้จักเกือบทุกครอบครัว	12.4 (25)
รวม	100 (202)

หมายเหตุ ไม่ตอบ 2 ราย

และเมื่อถามกลุ่มตัวอย่างถึงวิธีการในการปฏิสังสรรค์กับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการหยิบยืมข้าวของซึ่งกันและกัน การฝากดูแลบ้านซึ่งกันและกัน การซื้อข้าวของฝากกัน ว่าได้มีการปฏิสังสรรค์ในด้านต่างๆ เหล่านี้หรือไม่ ผลปรากฏดังนี้

การหยิบยืมข้าวของกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 60.3 ตอบว่าไม่ได้มีการหยิบยืมข้าวของซึ่งกันและกันกับเพื่อนบ้าน มีเพียงร้อยละ 39.7 ที่ตอบว่ามีการหยิบยืมข้าวของซึ่งกันและกันกับเพื่อนบ้าน (ตารางที่ 2.16)

การฝากดูแลบ้านซึ่งกันและกัน สำหรับการปฏิสังสรรค์กันในด้านนี้ ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่ามีการฝากดูแลบ้านซึ่งกันและกันกับเพื่อน มีสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าไม่ได้มีการฝากดูแลบ้านซึ่งกันและกันเล็กน้อย กล่าวคือร้อยละ 52.9 และร้อยละ 47.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 2.16)

การซื้อข้าวของฝากกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือร้อยละ 63.2 ตอบว่ามีการปฏิสังสรรค์กับเพื่อนบ้านโดยการซื้อข้าวของฝากกันในโอกาสต่างๆ มีเพียงร้อยละ 36.8 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่เคยได้มีการปฏิสังสรรค์กับเพื่อนบ้านโดยวิธีนี้เลย (ตารางที่ 2.16)

ตารางที่ 2.16 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนบ้านในด้านต่างๆ

ด้านต่างๆ ของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	ร้อยละ (จำนวน)
1. การหยิบยืมข้าวของซึ่งกันและกัน	
ไม่มี	60.3 (123)
มี	39.7 (81)
รวม	100 (204)
2. การฝากดูแลบ้านซึ่งกันและกัน	
ไม่มี	47.1 (96)
มี	52.9 (108)
รวม	100 (204)
3. การซื้อข้าวของฝากกัน	
ไม่มี	36.8 (75)
มี	63.2 (129)
รวม	100 (204)

จากข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลต่างๆ ของชาวใต้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียงในด้านต่างๆ แสดงให้เห็นว่า ผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวทางด้านสังคม ทั้งนี้ เพราะชาวใต้ส่วนใหญ่ยังคงมีโอกาสอยู่พร้อมหน้าภายในครอบครัว รับประทานอาหารเย็นพร้อมกัน มีโอกาสได้ไปพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้าน รวมถึงการทำบุญในโอกาสสำคัญร่วมกัน ยังมีการปฏิสัมพันธ์ติดต่อโดยการไปมาหาสู่กันกับญาติที่อยู่ทางใต้อยู่เสมอๆ นอกจากนี้ เนื่องจากที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติเป็นที่อยู่ของคนใต้เป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ย้ายถิ่นยังคงมีเพื่อนบ้านและเพื่อนสนิทที่เป็นคนใต้อยู่ด้วยกันจำนวนมาก ทำให้การย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในชุมชนการเคหะแห่งชาติของคนใต้ จึงเหมือนกับไม่ได้เป็นการย้ายถิ่นแต่อย่างใด

2.2.2 การใช้ภาษาถิ่นได้

ในเรื่องการใช้ภาษาถิ่นได้ ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาว่าผู้ย้ายถิ่นชาวไต้หวันยังคงใช้ภาษาถิ่นได้ในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด และยังคงใช้ภาษาได้ในการสื่อสารซึ่งกันและกันกับบุคคลอื่น ใครบ้าง ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไต้หวันส่วนใหญ่ยังคงมีการใช้ภาษาได้ในการพูดคุยสื่อสารกับคนไต้หวันด้วยกันในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยกับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน หรือแม้กับคนที่รู้จักอื่นๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาละเอียดถึงความถี่ของการใช้ภาษาได้ โดยดูที่ระดับการใช้ภาษาถิ่นได้ทุกครั้งที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไต้หวันจะใช้ภาษาได้กับญาติพี่น้องที่เป็นคนไต้หวันทุกครั้งในสัดส่วนที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับการพูดได้กับบุคคลอื่นๆ กล่าวคือมีถึงร้อยละ 88.2 รองลงมาตามลำดับคือ การพูดได้กับสมาชิกในครอบครัวร้อยละ 86.3 การพูดได้กับเพื่อนๆ มีร้อยละ 80.6 การพูดได้กับเพื่อนบ้านร้อยละ 79.9 ส่วนการพูดได้กับบุคคลอื่นๆ นั้นมีอยู่ร้อยละ 58.3 ซึ่งมีสัดส่วนน้อยที่สุด (ตารางที่ 2.17)

ตารางที่ 2.17 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับของการใช้ภาษาถิ่นได้กับบุคคลต่างๆ

การใช้ภาษาถิ่น กับบุคคลต่างๆ	ระดับของการใช้				
	ทุกครั้ง	เป็นครั้ง ๆ บางสถานที่	น้อยครั้ง	ไม่เลย	รวม
คนในครอบครัว	86.3	6.9	2.5	4.4	100 (204)
ญาติพี่น้องที่เป็นคนไต้หวัน	88.2	5.9	2.6	2.9	100 (204)
เพื่อน	80.9	13.7	2.9	2.5	100 (204)
เพื่อนบ้าน	79.9	14.7	2.5	2.9	100 (204)
คนรู้จักคนอื่นๆ	58.3	29.4	8.3	3.9	100 (204)

จากข้อมูลข้างต้นมีข้อที่น่าสังเกตว่า กลุ่มตัวอย่างใช้ภาษาถิ่นได้กับญาติพี่น้องชาวไต้หวันมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า โดยทั่วไปของคนไต้หวัน ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตามเมื่ออยู่ในหมู่ญาติพี่น้องก็จะพูดได้ด้วยกันเสมอ จะไม่ใช้ภาษากลาง แต่สำหรับคนในครอบครัวซึ่งถ้าดูโดยผิวเผิน อาจจะแปลกเล็กน้อยที่น่าจะมีสัดส่วนของการใช้ภาษาได้ทุกครั้ง เท่าๆ หรือมากกว่าสัดส่วนของการพูดภาษาไต้หวันกับญาติพี่น้อง แต่กลับมีสัดส่วนน้อยกว่า ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า เป็นเพราะเมื่อคนไต้หวันมีการแต่งงานกับคนภาคอื่น ก็จะใช้ภาษากลางในการพูดคุย ยกเว้นกับคนไต้หวันที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน นอกจากนี้ จากการสังเกตของผู้ศึกษา คนไต้หวันส่วนใหญ่ถ้าแต่งงานกับคนภาคอื่นก็จะสอนให้ลูกพูดภาษากลางมากกว่าที่จะสอนให้พูดไต้หวัน ส่วนในการพูดได้กับคนอื่นๆ นั้น ถึงแม้ว่าโดยรวมจะยังมีสัดส่วนของการใช้ภาษาไต้หวันได้มากอยู่ก็ตาม แต่ก็มีสัดส่วนของการพูดภาษาไต้หวันทุกครั้ง

น้อยกว่ากับบุคคลอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งจากการสังเกตและการสัมภาษณ์คนใต้สามารถให้เหตุผลได้ว่า คนใต้โดยทั่วไปโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่และคนที่มีการศึกษาในกรุงเทพฯ จะไม่พูดได้กับคนใต้ที่ไม่สนิทสนมคุ้นเคย หรือแม้จะรู้ว่าเป็นคนใต้ แต่ถ้าตอนแรกเริ่มรู้จักกัน เคยพูดภาษากลางก็จะไม่พูดได้ด้วยกัน จะใช้ภาษากลางต่อไป หรือในระยะแรกเมื่อรู้จักว่าเป็นคนใต้ ก็จะพูดได้ด้วยกัน แต่เมื่อต้องอยู่กับคนภาคอื่นๆ ก็จะพูดได้ด้วย พูดภาษากลางด้วย พอระยะหลังๆ ก็จะใช้ภาษากลางพูดคุยกันจนกลายเป็นเรื่องปกติ

อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาต้องการจะทราบความคิดเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างจะมีทัศนคติอย่างไรกับคนใต้ที่ไม่พูดภาษาใต้ เพราะมีธรรมเนียมหรือค่านิยมอย่างหนึ่งที่มักจะทราบกันโดยทั่วไปว่า คนใต้จะมีนิสัยภาคินิยม ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กว่าครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 56.9 ตอบว่ามีความรู้สึกเฉยๆ ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นเรื่องผิดปกติอะไรต่อคนใต้ที่ไม่พูดได้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่รู้สึกไม่ชอบ หมั่นไส้ มีอยู่ถึงร้อยละ 43.1 (ตารางที่ 2.18) โดยกลุ่มนี้บางรายให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า คนใต้ไม่ว่าอยู่ที่ไหนถ้าคุยกับคนใต้ด้วยกัน ก็ต้องพูดได้ คนที่ไม่พูดได้ทั้งๆ ที่พูดได้ พวกเขามองเปรียบเสมือน “วัวลิมติน” ลืมถิ่นภาษาบ้านเกิดของตัวเอง

ตารางที่ 2.18 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทัศนคติต่อคนใต้ที่ไม่พูดได้

ทัศนคติ	ร้อยละ
รู้สึกไม่ชอบ	43.1
รู้สึกเฉยๆ	56.9
รวม	100 (204)

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะกลุ่มตัวอย่างจะมีทัศนคติอย่างไรก็ตามกับการพูดหรือไม่พูดได้ของคนใต้คนอื่นๆ แต่เมื่อถามถึงความรู้สึกว่ายากหรือไม่ที่จะใช้ภาษาใต้พูดคุยกันในที่สาธารณะที่จะบ่งบอกให้ทราบว่าเป็นคนใต้ ผลปรากฏว่า ร้อยละ 78.9 ของกลุ่มตัวอย่างตอบว่าไม่รู้สึกว่ายากเลย มีเพียงร้อยละ 21.1 ที่รู้สึกว่ายากบ้างในบางครั้งหรือบางสถานที่ (ตารางที่ 2.19)

ตารางที่ 2.19 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกว่ายากกับการพูดได้ในที่สาธารณะ

ความรู้สึกว่ายาก	ร้อยละ
ไม่รู้สึกว่ายากเลย	78.9
รู้สึกว่ายากในบางครั้ง/บางสถานที่	21.1
รวม	100 (204)

โดยที่กลุ่มที่มีความรู้สึกอายบ้างในการพูดได้ในที่สาธารณะในบางครั้ง/บางสถานที่นั้น ได้ให้เหตุผลเพิ่มเติมพอสรุปได้ว่า การพูดได้ในที่สาธารณะที่มีคนภาคอื่นๆอยู่ด้วย ควรอย่างยิ่งที่จะใช้ภาษากลางในการพูดคุยกัน เพราะเป็นการไม่เหมาะสมถ้าจะพูดได้บ้าง พูดภาษากลางบ้างท่ามกลางคนอื่นๆ ที่เขาไม่เข้าใจภาษาได้ ซึ่งจะทำให้ดูเหมือนคนที่ไม่มีความรอบคอบ นอกจากนี้ คนได้บางคนก็เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ตั้งแต่อายุน้อยๆ และอยู่ในกรุงเทพฯ นานแล้ว ในบางครั้งก็จะรู้สึกอายกับการพูดได้ของคนได้บางคนบางกลุ่มซึ่งจะชอบพูดเสียงดัง เจอกันคุยกันเหมือนกับทะเลาะกัน บางครั้งตะโกนคุยกันดังลั่นโดยไม่สนใจว่าบุคคลอื่นๆ จะมองอย่างไร ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้มักจะเป็นกันทั่วไปในวัยรุ่นชายเมื่อเข้ากลุ่มกัน

2.2.3 การรับประทานอาหารพื้นเมืองได้

สำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันในด้านการรับประทานอาหารได้นั้น ผู้ศึกษาต้องการจะศึกษาดูว่าคนได้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ยังคงดำรงรูปแบบการกินอาหารพื้นเมืองได้อยู่มากน้อยเพียงใด จากผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างชาวได้ส่วนใหญ่ยังคงรับประทานอาหารได้อยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวันเฉลี่ยประมาณ 5-6 วันในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดของพฤติกรรมการรับประทานอาหารได้ ปรากฏว่า มีกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 52.5 ที่มีการรับประทานอาหารได้ประจำทุกวัน รองลงมา คือร้อยละ 29.9 ที่รับประทานประมาณ 4-6 วัน/สัปดาห์ และร้อยละ 17.2 ที่รับประทานอาหารได้ 1-3 วัน/สัปดาห์ มีเพียงร้อยละ 0.5 ที่ไม่รับประทานอาหารได้เลยในชีวิตประจำวัน โดยให้เหตุผลว่า ไม่ชอบอาหารได้ที่รสจัดและกลิ่นแรง (ตารางที่ 2.20)

การที่กลุ่มตัวอย่างชาวได้ยังคงรูปแบบการกินอาหารได้อยู่ในสัดส่วนที่สูงมากนั้น ก็เป็นเพราะว่าบริเวณชุมชนการเคหะแห่งชาติและเขตบางกะปิมีคนได้อยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดธุรกิจร้านอาหารได้เกิดขึ้นจำนวนมาก สามารถจะเลือกหาซื้อรับประทานได้สะดวก โดยที่ไม่ต้องทำเอง หรือถ้าจะทำเองก็สามารถจะหาเครื่องปรุงที่จะประกอบอาหารได้ประเภทต่างๆ ได้เหมือนกับอยู่ที่ภาคได้ (ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของชุมชนที่เอื้ออำนวยให้บริเวณนี้มีคนภาคได้มาอยู่กันเป็นจำนวนมาก)

ตารางที่ 2.20 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับประทานอาหารได้ในแต่ละวัน/สัปดาห์

การรับประทานอาหารได้ในแต่ละวัน/สัปดาห์	ร้อยละ (จำนวน)
ไม่ได้รับประทานอาหารได้เลย	0.5 (1)
รับประทาน 1-3 วัน/สัปดาห์	17.2 (35)
รับประทาน 4-6 วัน/สัปดาห์	29.9 (61)
รับประทานทุกวัน	52.4 (107)
รวม	100 (204)

จากข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ภาษาถิ่นได้และการกินอาหารพื้นเมืองได้ของชาวใต้ที่ ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งข้อมูล 2 ด้านนี้พอจะใช้เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวทางด้าน วัฒนธรรมได้สำหรับการศึกษการย้ายถิ่นภายในประเทศ เพราะถือว่าภาษาถิ่นและอาหารการกิน เป็นตัวบ่งชี้วัฒนธรรมย่อยได้ดีที่สุด

ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า คนใต้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติ และบริเวณใกล้เคียงไม่ได้มีปัญหาในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในด้านวัฒนธรรมเลย ยังคงสามารถ ดำรงการใช้ภาษาใต้ กินอาหารใต้ในชีวิตประจำวันโดยไม่เปลี่ยนแปลงจากการอยู่ที่ภาคใต้เลย เกือบจะกล่าวได้ว่า บุคคลที่เป็นคนย้ายถิ่นหรือเข้ามาอยู่เป็นครั้งคราวที่มาจากภาคใต้เมื่อเข้ามาใน ชุมชนนี้ แต่พูดภาษากลางไม่ได้หรือไม่ถนัดจะพูด ก็สามารถจะพูดภาษาใต้ได้เลยโดยไม่ต้องใช้ ภาษากลาง ก็สามารถสื่อสารกันได้และอยู่ในชุมชนนี้ได้ จากการสังเกตของผู้ศึกษา เคยพบว่ามีคน ใต้โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มาขายสะดอ ขายกุ้งแห้ง ขายปลากระตักตากแห้ง ทำานไม่เคยใช้ภาษากลาง เลย ท่านใช้ภาษาใต้โดยคาดการณ์ว่าคนซื้อจะต้องเป็นคนใต้และต้องพูดได้ได้ เพราะเป็นที่ทราบกัน ว่าในบริเวณนี้เป็นชุมชนคนใต้ คาดประมาณว่า 90 เปอร์เซ็นต์ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้และ บริเวณใกล้เคียงในเขตบางกะปิเป็นคนใต้ มีคนภาคอื่นอยู่ผสมบ้างไม่มากนัก

2.2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

ในประเด็นนี้ต้องการจะศึกษาดูว่า ชาวใต้ที่ย้ายเข้ามาอยู่นั้น เคยเข้าร่วมใน กิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นบ้างหรือไม่ ถ้าเคย เคยเข้าร่วมในกิจกรรมอะไรบ้าง และถ้าไม่เคย เพราะเหตุใด จากผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ กล่าวคือร้อยละ 58.8 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ที่ชุมชนที่อยู่อาศัยปัจจุบันจัดขึ้น มีอยู่ร้อยละ 41.2 ที่ตอบว่าเคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่ชุมชนจัดให้มีขึ้น (ตารางที่ 2.21)

ตารางที่ 2.21 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น

การเข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ (จำนวน)
ไม่เคยเข้าร่วมเลย	58.8 (120)
เคยเข้าร่วม	41.2 (84)
รวม	100 (204)

เมื่อถามถึงเหตุผลสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเลยว่าเป็นเพราะเหตุใด มีกลุ่มตัวอย่างอยู่จำนวน 88 รายที่ให้เหตุผล ซึ่งผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ส่วนใหญ่ คือร้อยละ 75.0 ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะไม่มีเวลาว่าง มีธุรกิจอื่นที่จะต้องทำที่สำคัญมากกว่า รองลงมา คือร้อยละ 17.0 ให้เหตุผลว่า ไม่มีกิจกรรมอะไรในชุมชนที่จะต้องทำร่วมกัน และที่เหลืออีกร้อยละ 7.9 ให้เหตุผลว่า ไม่ค่อยจะรู้จักใคร ไม่มีเพื่อน เพิ่งเข้ามาอยู่ในชุมชน (ตารางที่ 2.22)

ตารางที่ 2.22 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน จำแนกตามเหตุผลของการไม่เข้าร่วมกิจกรรม

เหตุผลที่ไม่เข้าร่วม	ร้อยละ (จำนวน)
ไม่มีเวลาว่าง/มีธุระอื่น	75.0 (66)
ไม่มีกิจกรรมอะไรที่ต้องทำร่วมกัน	17.0 (15)
ไม่ค่อยรู้จักหรือคุ้นเคยกับใคร	7.9 (7)
รวม	100 (88)

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าเคยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนนั้น เมื่อถามถึงว่า เขาเหล่านั้นเคยเข้าร่วมกิจกรรมอะไร ปรากฏว่า กิจกรรมที่เข้าร่วมที่กลุ่มตัวอย่างระบุนานั้น ได้แก่ ทำบุญเลี้ยงพระภายในหมู่บ้าน ทำบุญแปดต งานเลี้ยงในวันเด็ก ช่วยกันทำความสะอาด (ล้างแปดต) ในวันสำคัญๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา ทำบุญปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนที่อาศัยในปัจจุบันมาหาความสัมพันธ์กับภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏว่า ตัวแปรบางตัว เช่น อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน (ตารางที่ 2.23) กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาศัยอยู่ในชุมชนนานกว่า และอยู่ในชุมชนที่มีคนได้อยู่หนาแน่น จะมีสัดส่วนของการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนสูงกว่าคนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า มีอายุน้อยกว่าและอาศัย

อยู่ในชุมชนระยะเวลาน้อยกว่า และอยู่ในชุมชนที่มีคนได้อยู่กระจัดกระจาย ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวพอจะใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนถึงเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างให้ไว้ข้างต้นว่า การที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอาจเป็นเพราะเขายังไม่รู้สึกรู้สีกว่าตัวเขาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อาจเพราะเขาเพิ่งจะเข้ามาอยู่ในชุมชน ยังไม่ค่อยจะได้รู้จักใครในภูมิภาคเดียวกัน

ตารางที่ 2.23 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่อยู่อาศัย

ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	การเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน		
	เคย	ไม่เคย	รวม
เพศ			
ชาย	45.2	54.8	100 (93)
หญิง	37.8	62.2	100 (111)
อายุ			
20-27 ปี	27.7	70.3	100 (101)
28-35 ปี	51.5	48.5	100 (66)
36 ปีขึ้นไป	54.1	45.9	100 (37)
การศึกษา			
สูงกว่าปริญญาตรี	43.0	57.0	100 (93)
ปริญญาตรีและสูงกว่า	39.3	60.7	100 (107)
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน			
ประมาณ 1-5 ปี	37.3	62.7	100 (102)
ประมาณ 6-10 ปี	36.8	63.2	100 (68)
ประมาณ 11 ปีขึ้นไป	61.8	38.2	100 (34)
ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย			
ชุมชนคนได้อยู่หนาแน่น	47.7	52.3	100 (132)
ชุมชนคนได้อยู่กระจัดกระจาย	29.2	70.8	100 (72)

2.2.5 ปัญหาการอยู่อาศัยในกรุงเทพฯ

ในการศึกษาประเด็นนี้ ผู้ศึกษาต้องการจะทราบว่าผู้ย้ายถิ่นชาวใต้มีความรู้สึกหรือเห็นว่าการอยู่ในกรุงเทพฯ นั้น ต้องเผชิญกับปัญหาอะไรบ้างที่ก่อให้เกิดความลำบากหรือเป็นปัญหาสำคัญ โดยผู้ศึกษาได้จำแนกปัญหาไว้ 11 ปัญหา ซึ่งได้แก่ ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ปัญหาเกี่ยวกับผู้คนที่ไปที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนร่วมอาชีพ ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัยไม่ค่อยดีนัก ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษในเมือง ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาจราจรติดขัด จากปัญหาเหล่านี้ ผู้ศึกษาได้ให้กลุ่มตัวอย่างระบุว่าปัญหาเหล่านี้ ปัญหาใดบ้างที่เขารู้สึกว่าเป็นปัญหาสำหรับเขา ซึ่งจากการศึกษา ผลปรากฏว่า ปัญหาที่มีสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างระบุว่าสร้างความลำบากใจหรือเป็นปัญหา เรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดดังแสดงไว้ในตารางที่ 2.24

ตารางที่ 2.24 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลำดับของปัญหาที่สร้างความหนักใจในการอยู่กรุงเทพมหานคร

ลำดับของปัญหาที่สร้างความหนักใจ	การมีปัญหานักใจ		
	มี	ไม่มี	รวม
1. ปัญหาการจราจรติดขัด	77.0	23.0	100 (204)
2. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษในเมืองหลวง	68.6	31.4	100 (204)
3. ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	51.0	49.0	100 (204)
4. ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว	43.6	56.4	100 (204)
5. ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีที่อยู่เป็นของตนเอง	33.8	66.2	100 (204)
6. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย	28.4	71.6	100 (204)
7. ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหารายได้	23.5	76.5	100 (204)
8. ปัญหาเกี่ยวกับผู้คนที่ไป	14.7	85.3	100 (204)
9. ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมอาชีพ	14.2	85.8	100 (204)
10. ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน	5.4	94.6	100 (204)
11. ปัญหาภายในครอบครัว	4.9	95.1	100 (204)
12. อื่นๆ ที่กลุ่มตัวอย่างระบุเอง เช่น ปัญหาหยาเสพติด ปัญหาสังคมต่างๆ	1.5	98.5	100 (204)

จากข้อมูลในตารางที่ 2.24 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ระบุว่า เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้กับเขาในสัดส่วนที่สูงๆ นั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับปัญหา ของเมืองหลวงกรุงเทพฯ เช่น ปัญหาที่ได้รับการระบุในสัดส่วนสูงสุด คือ ปัญหาเกี่ยวกับการจราจร ติดขัด (ร้อยละ 77.0) รองลงมาคือปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษในเมืองหลวง ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็น ปัญหาที่อยู่นอกเหนือการควบคุม และการแก้ไขของครอบครัวและตัวของผู้ย้ายถิ่น รองลงมาก็คือ ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวของผู้ย้ายถิ่นโดยตรง แต่ก็มีสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่า เป็นปัญหาในสัดส่วน ที่ไม่สูง จะเรียกว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวก็ได้ ยิ่งปัญหาที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมอาชีพ ยิ่งจะมีสัดส่วน น้อยมากๆ ที่ระบุว่า มีปัญหาเหล่านี้

จากข้อมูลเหล่านี้ พอจะสรุปได้ว่า การปรับตัวกับการดำเนินชีวิตประจำวันทั่วๆ ไปในกรุงเทพมหานครนั้น คนใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างก็ไม่ได้มีปัญหาแตกต่างไปจากคนภาคอื่นที่อยู่ใน กรุงเทพฯ ที่จะต้องเจอกับปัญหาทำนองเดียวกันอันเป็นปัญหาของเมืองหลวงและเมืองใหญ่ๆ ทั่วไป

บทที่ 3 : สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกจะเป็นการสรุปผลการศึกษา ในส่วนที่ 2 จะเป็นการอภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา ดังจะได้กล่าวต่อไปในแต่ละส่วนดังนี้

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานคร" ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักที่จะอธิบายปรากฏการณ์การย้ายถิ่นของชาวใต้ที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียงในเขตบางกะปิ ว่าผู้คนเหล่านี้มีการปรับเปลี่ยนในวิถีการดำเนินชีวิตในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไปจากเดิมหรือไม่อย่างไร โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 204 รายโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยหน่วยการศึกษาคือครัวเรือน คือปัจเจกบุคคลที่เป็นชาวใต้ที่ปัจจุบันย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียงเขตบางกะปิ ซึ่งผลการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 : ลักษณะทั่วไปทางด้านสังคม เศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างซึ่งมีทั้งหมด 204 ราย เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง คือ 29 ปี ส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาขั้นสูงสุดในระดับปริญญาตรี มีสถานภาพเป็นโสดถึงร้อยละ 65.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สมรสแล้ว ส่วนใหญ่จะมีคู่สมรสเป็นคนได้ด้วยกัน คือร้อยละ 54.4 รองลงมา คือร้อยละ 31.6 มีคู่สมรสเป็นคนภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เช่าบ้านเพื่ออยู่อาศัย โดยมีขนาดครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4 คน สำหรับจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นตัวอย่างนั้น มีย้ายมาจากทุกจังหวัดในภาคใต้ แต่กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมีสัดส่วนที่สูงที่สุด รองลงมา ก็เป็นจังหวัดตรัง ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ จังหวัดระนอง

สำหรับเหตุผลของการย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพฯ นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะต้องการศึกษาต่อถึงร้อยละ 53.9 รองลงมา เป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจ คือร้อยละ 40.7 สำหรับระยะเวลาที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนปัจจุบันนั้น โดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มตัวอย่างเข้ามาอยู่โดยเฉลี่ยประมาณ 6 ปี และกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเคยมีประสบการณ์ย้ายที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ มาก่อนที่จะมาอยู่ที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียง

ส่วนที่ 2 : การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้

ในเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้นั้น ผู้ศึกษาได้แยกประเด็นการศึกษาไว้ 2 ด้านด้วยกัน คือ การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ การปรับตัวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ดังผลการศึกษาในแต่ละด้านดังนี้

2.1 การปรับตัวทางเศรษฐกิจ

ในประเด็นการปรับตัวทางเศรษฐกิจ สำหรับการศึกษาคั้งนี้ดูจากด้านต่างๆ ดังนี้ คือ อาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันกับอาชีพในภูมิลำเนาเดิม การหางานทำ การคิดที่จะเปลี่ยนงาน รายได้ ความพอเพียงในรายได้ ซึ่งผลการศึกษาในประเด็นต่างๆ ชำงต้นพอจะสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัท คือร้อยละ 61.2 รองลงมาคือประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 18.9 ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจร้อยละ 16.9 และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 3.0 โดยที่อาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นอาชีพแรกของกลุ่มตัวอย่าง นั่นคือมีถึงร้อยละ 71.4 ของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยประกอบอาชีพอื่นในกรุงเทพฯ มาก่อน สำหรับกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.6 ที่เคยประกอบอาชีพอื่นมาก่อนนั้น ส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนร้อยละ 66.1 รองลงมา คือประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขายร้อยละ 16.1 ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างรายวันของหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจร้อยละ 10.7 และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 7.1 ซึ่งจะเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงอาชีพของกลุ่มตัวอย่างของผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงานเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงประเภทของอาชีพ นั่นก็คือลักษณะของงานยังคงเดิม

กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ไม่เคยประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิมมาก่อน ซึ่งปรากฏว่า มีถึงร้อยละ 78.4 ส่วนกลุ่มที่เคยประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิมมาก่อน มีอยู่เพียงร้อยละ 21.6 ที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะว่าคนใต้ส่วนใหญ่ย้ายเข้ามากรุงเทพฯ จะย้ายเข้ามาเพราะเหตุผลทางการศึกษา คือมาศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ ดังนั้น ในขณะที่ย้ายเข้ามา คนเหล่านี้จะยังคงเป็นนักศึกษาอยู่ ส่วนใหญ่จึงไม่เคยทำงานในภูมิลำเนาเดิมมาก่อน อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มตัวอย่างที่เคยประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิมมาก่อนนั้น ปรากฏว่าส่วนใหญ่จะเคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาก่อนร้อยละ 29.2 รองลงประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 24.4 ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนร้อยละ 22.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 12.2 เป็นลูกจ้างรายวันของหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ และรับราชการร้อยละ 12.2 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ เมื่อย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ กลุ่มตัวอย่างที่เคยประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมาก่อน ส่วนใหญ่ก็ยังคงจะประกอบอาชีพเดิมอยู่ มีใน

ส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เมื่อย้ายเข้ากรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จะมาประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่าอาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่รองรับผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ไว้เป็นอย่างมาก และมีแนวโน้มจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เพราะงานค้าขาย เป็นงานที่เป็นการจ้างงานตัวเอง ถ้ามีทุน มีแหล่งตลาด ก็สามารถจะย้ายเข้ามาลองทำอาชีพค้าขายได้ ถ้ารุ่งเรือง ก็จะอยู่ต่อไปและเป็นฐานให้กับญาติพี่น้องต่อไปอีก แต่ถ้าไม่ประสบความสำเร็จ ก็ย้ายกลับถิ่นเดิม

ในประเด็นเกี่ยวกับการหางานทำของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ พบว่าอาชีพที่ผู้ย้ายถิ่นทำอยู่ในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่ คือร้อยละ 63.7 จะหางานทำได้ด้วยตัวเอง ส่วนในกลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 36.3 ส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่หรือญาติพี่น้องและเพื่อนๆ โดยที่ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือจะอยู่ในรูปของการแนะนำงาน เงินค่าใช้จ่าย และเกี่ยวกับที่พักอาศัย

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะกลุ่มตัวอย่างจะเคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลใดหรือไม่ ส่วนใหญ่ก็สามารถจะหางานทำได้ภายใน 1 เดือน คือร้อยละ 64.5 รองลงมาคืออยู่ระหว่าง 2-5 เดือน คือร้อยละ 22.2 ส่วนที่หางานนานกว่า 6 เดือนนั้น มีอยู่ร้อยละ 13.3 และเมื่อถามเกี่ยวกับความรู้สึกมั่นคงของงาน ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือร้อยละ 69.0 คิดว่างานที่ทำอยู่มีความมั่นคงดีอยู่แล้ว

สำหรับรายได้ ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่ประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพฯ มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 11,243 บาท/เดือน โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้อยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 43.1 เมื่อถามถึงความพอเพียงของรายได้ในการใช้จ่าย ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่ามีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละเดือน

ซึ่งจากผลการศึกษาในประเด็นต่างๆ ข้างต้น พอสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ไม่ได้มีปัญหาในด้านการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ เพราะส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ปรับเปลี่ยนอาชีพไปจากเดิมที่เคยอยู่ในภูมิลำเนาเดิม เช่น เดิมเคยทำอาชีพที่อยู่ในภาคธุรกิจที่เป็นทางการ เช่น เป็นพนักงานบริษัท ก็เพียงแค่เปลี่ยนสถานที่แต่ยังคงทำงานแบบเดิม จะมีก็กลุ่มที่เคยทำการเกษตร ที่เมื่อย้ายเข้ามาแล้วก็มักจะมาประกอบอาชีพในภาคธุรกิจที่ไม่เป็นทางการ เช่น ขายอาหารพื้นเมือง เสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งคนกลุ่มนี้ย้ายเข้ามาอันเนื่องจากปัจจัยดึงดูดมากกว่าจะเป็นปัจจัยผลัก คือย้ายมาเพราะเห็นลู่ทางการทำมาหากินที่ดีกว่าที่จะทำการเกษตรอยู่ที่ถิ่นเดิม และส่วนใหญ่แล้ว เท่าที่สัมภาษณ์มักจะมีญาติพี่น้องหาช่องทางไว้ให้แล้ว ดังนั้น เมื่อถามถึงเวลาในการหางานทำ จึงพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างสามารถหางานทำได้

ภายใน 1 เดือน ในด้านความพอใจเพียงของรายได้ ชาวใต้ส่วนใหญ่ก็จะมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย หรือถ้าหากจะมีปัญหาค่าใช้จ่ายอยู่บ้าง ก็สามารถจะแก้ไขปัญหาได้ด้วยการช่วยเหลือกันภายใน ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงที่เป็นคนใต้ด้วยกันหรือจังหวัดเดียวกันที่เป็นเพื่อนกันมาก่อน

2.2 การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม

ในการศึกษาการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น ในแง่การปรับตัวทางสังคม ดูจากว่าในชีวิตประจำวันผู้ย้ายถิ่นชาวใต้มีการปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับคนในครอบครัวและเพื่อนบ้าน ในชุมชน ตลอดจนญาติพี่น้องในท้องถิ่นเดิมอย่างไร ทำให้การดำเนินชีวิตทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมมากน้อยเพียงไร ส่วนในแง่วัฒนธรรม ในการศึกษาครั้งนี้เนื่องจากการศึกษาการย้ายถิ่นของคนภาคใต้ ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมย่อย (subculture) ของสังคมไทย ซึ่งตัวชี้ถึงวัฒนธรรมย่อย ที่เห็นได้ชัดเจนและยังคงจะบ่งบอกถึงการเป็นวัฒนธรรมย่อยได้ของสังคมไทย ก็คือการพูดภาษาท้องถิ่นใต้ (ภาษาใต้) การกินอาหารพื้นเมืองใต้ ดังนั้น การปรับตัวทางวัฒนธรรมของคนใต้สำหรับการศึกษาค้นคว้านี้ จึงศึกษาจากเรื่องการใช้ภาษาและการรับประทานอาหารใต้ ว่าชาวใต้ที่ย้ายถิ่นเข้ามามีปัญหาการปรับเปลี่ยนเรื่องเหล่านี้ไปมากน้อยเพียงใด มีปัญหาหรือไม่

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม ปรากฏว่าการปฏิสังสรรค์ทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว พบว่ากลุ่มชาวใต้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ยังคงมีโอกาสอยู่พร้อมหน้ากันภายในครอบครัว โดยจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการอยู่พร้อมหน้าในครอบครัวทุกวันหรือเกือบทุกวันร้อยละ 51.4 และมีโอกาสอยู่พร้อมหน้ากันบ้างเป็นบางวันมีอยู่ร้อยละ 39.5 มีเพียงร้อยละ 9.2 เท่านั้นที่ไม่มีโอกาสอยู่พร้อมหน้าในครอบครัวเลย หรือถ้ามีโอกาสอยู่พร้อมหน้าก็น้อยครั้งมากๆ ซึ่งถ้ามีธุระที่จะต้องติดต่อกัน ส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์ในการสื่อสารติดต่อกันหรือไม่ก็มีโน้ตเขียนทิ้งไว้และใช้วิทยุติดตามตัวบ้าง (เพจเจอร์) ส่วนใหญ่ยังมีโอกาสได้รับประทานอาหารเย็นพร้อมกันในครอบครัวทุกสัปดาห์ และเมื่อมีปัญหา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็ยังคงมีการปรึกษารือกับสมาชิกในครอบครัวอยู่

ในด้านของการปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับญาติพี่น้องในภูมิลำเนาเดิมนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการติดต่อทางโทรศัพท์ที่อยู่เป็นประจำทุกเดือน ส่วนการติดต่อทางจดหมายหรือใช้การ์ดอวยพรไม่ค่อยเป็นที่นิยมมากนัก และนอกจากการติดต่อกันทางโทรศัพท์แล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการกลับไปเยี่ยมบ้านที่ภูมิลำเนาเดิมเป็นประจำทุกปีในช่วงเทศกาลวันหยุดต่างๆ และส่วนใหญ่ก็จะมีญาติพี่น้องมาเยี่ยมเยียนที่กรุงเทพฯ เป็นประจำทุกปีเช่นกัน

สำหรับการปฏิสังสรรค์ทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างกับญาติพี่น้องที่อยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ยังคงมีการติดต่อกันทางโทรศัพท์อยู่เป็นประจำทุกเดือน และนอกจากนั้นส่วนใหญ่ยังมี

การนัดพบกันเป็นประจำ มีอยู่ไม่มากนักที่จะพบกันตามงานต่างๆ ของญาติพี่น้องหรือคนรู้จัก นอกจากญาติพี่น้องแล้ว จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จะมีเพื่อนสนิทอยู่ในกรุงเทพฯ ที่เป็นชาวใต้ด้วยกัน

ในด้านของการปฏิสังสรรค์ทางสังคมกับเพื่อนบ้านนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการปฏิสังสรรค์กับเพื่อนบ้านบ้างในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ ส่วนใหญ่จะมีการพูดคุยสนทนากันเป็นประจำทุกสัปดาห์ แต่การปฏิสังสรรค์ด้านอื่นๆ มีบ้างแต่ไม่มากนัก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการหยิบยืมข้าวของ การฝากดูแลบ้าน การซื้อข้าวของฝากกัน หรือการปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหา จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้โดยคร่าวๆ ว่าผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ที่เข้ามาอยู่ในบริเวณชุมชนการเคหะแห่งชาติและบริเวณใกล้เคียง ไม่มีปัญหาด้านการปรับตัวทางสังคม ส่วนใหญ่สามารถจะดำรงชีวิตทางสังคมในการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ ไม่แตกต่างไปจากที่เคยเป็นอยู่ในท้องถิ่นเดิมมากนัก

สำหรับการปรับตัวทางวัฒนธรรม ซึ่งดูจากการใช้ภาษาถิ่นและการกินอาหารพื้นเมือง ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างยังคงมีการใช้ภาษาใต้ในการพูดคุยสื่อสารกับคนใต้ด้วยกันในชีวิตประจำวัน โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะมีการใช้ภาษาใต้พูดคุยกับญาติพี่น้องที่เป็นคนใต้ด้วยกัน ทุกครั้งในสัดส่วนสูงที่สุด รองลงมา คือการพูดคุยกันกับคนในครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน แต่การใช้ภาษาใต้พูดคุยกับคนใต้คนอื่นที่เป็นคนรู้จักมีน้อยลงมากเมื่อเทียบกับบุคคลต่างๆ ข้างต้น เมื่อถามถึงความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างถึงการที่ใช้ภาษาใต้พูดคุยกันว่ากลุ่มตัวอย่างรู้สึกอย่างไรกับคนใต้ที่ไม่พูดภาษาใต้ ผลปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่าง คือร้อยละ 56.9 ตอบว่ามีความรู้สึกเฉยๆ ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นเรื่องผิดปกติดอะไรต่อคนใต้ที่ไม่พูดได้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่รู้สึกไม่ชอบ หมั่นไส้ มีอยู่ถึงร้อยละ 43.1 โดยกลุ่มนี้บางรายให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า คนใต้ไม่ว่าอยู่ที่ไหน ถ้าคุยกับคนใต้ด้วยกันก็ต้องพูดได้ คนที่ไม่พูดภาษาใต้ต่างๆ ที่พูดภาษาใต้ได้ พวกเขาจะมองเปรียบเทียบว่าเป็นเสมือนคนไม่รักถิ่นเกิด ทำตัวเป็นเหมือน “วัวลิมติน” ซึ่งเท่าที่ผู้ศึกษาสังเกต คนกลุ่มนี้มักจะเป็นกลุ่มวัยรุ่นชายที่เติบโตจากทางภาคใต้แล้วเพิ่งย้ายเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ และมาอยู่กับกลุ่มเพื่อนคนใต้ด้วยกัน ทำให้คนเหล่านี้ไม่มีโอกาสที่จะไปปฏิสังสรรค์กับคนภาคอื่นหรือเพื่อนกลุ่มอื่นๆ จึงทำให้ดำรงความคิดภาคนิยม ยิ่งเมื่อเข้าอยู่รวมกันเป็นกลุ่มคนใต้ด้วยกันแล้ว จะมีความคิดของความเป็นพวกพ้องสูงมาก

ในด้านการรับประทานอาหารพื้นเมืองใต้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างชาวใต้ส่วนใหญ่ยังคงรับประทานอาหารใต้อยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน เฉลี่ยแล้วประมาณ 5-6 วันในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดถึงความถี่ของการรับประทานอาหารใต้ ปรากฏว่า กว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างรับประทานอาหารใต้เป็นประจำทุกวัน

จากข้อมูลเกี่ยวกับการพูดภาษาได้และการกินอาหารได้ พอจะสรุปได้ว่า คนได้ไม่ได้มี ปัญหาใดๆ เกี่ยวกับการปรับตัวในด้านวัฒนธรรมการกิน การพูดเลย เกือบจะกล่าวได้ว่า คนได้ที่ ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นการย้ายเพียงสถานที่เท่านั้น หากแต่วิถีการดำเนินชีวิตที่เป็น วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนยังคงไม่เปลี่ยนแปลง เพราะการย้ายถิ่นของผู้คนในภูมิภาคต่างๆ ของไทยที่ ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ มักจะมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ ยิ่งบริเวณใดมาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก บริเวณนั้นก็จะเป็นแหล่งรองรับผู้ย้ายถิ่นที่จะเข้ามาใหม่ให้มีเวลาในการปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมใหม่ได้ง่าย และในขณะเดียวกัน ก็ไม่จำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือวิถีการ ดำเนินชีวิตประจำวันบางประการไปจากการดำรงชีวิตในท้องถิ่นเดิมเลย

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชาวใต้ที่ย้าย ถิ่นมาอาศัยอยู่ที่ชุมชนการเคหะแห่งชาติคลองจั่น เขตบางกะปิ ผลปรากฏว่า

ในด้านเศรษฐกิจ : กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในด้านการปรับตัวมากนัก ซึ่งดูได้จากว่า กลุ่มชาวใต้ส่วนใหญ่สามารถจะหางานทำได้ภายในเวลาไม่นาน คือภายในช่วง 1 เดือนก็หางานทำได้แล้ว และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนอาชีพที่ทำในกรุงเทพฯ ไปจาก ถิ่นเดิมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จะมีกลุ่มที่เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่จะต้องปรับเปลี่ยนอาชีพมา ทำอาชีพอื่นที่ไม่ได้เคยทำมาก่อน แต่ก็คือว่าผู้ย้ายถิ่นกลุ่มนี้มีความตั้งใจจะเปลี่ยนอาชีพและย้าย ถิ่นเข้ามาในกรุงเทพฯ โดยที่ส่วนใหญ่มีเป้าหมายเพื่อมาทำการค้าขายในภาคที่ไม่เป็นทางการ โดย ทราบลู่ทางการทำการค้าจากผู้ย้ายถิ่นคนก่อนๆ ที่ได้ย้ายมาทำอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้น ผู้ย้ายถิ่นที่ตก เป็นตัวอย่างส่วนใหญ่จึงมองว่างานที่ทำอยู่ในปัจจุบันมีความมั่นคงพอสมควร แม้ว่าจะมี ความคิดที่จะเปลี่ยนงานอยู่บ้างในอนาคต

ในแง่รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีรายได้ค่อนข้างดี มีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย แม้ ในบางกรณีจะมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็สามารถแก้ไขปัญหาได้ โดยการหยิบยืมจากญาติและเพื่อนฝูงที่เป็นชาวใต้ด้วยกัน ซึ่งผลของการศึกษาค้นคว้านี้ ก็สอดคล้อง กับผลการวิจัยของหลายๆ คนที่ผ่านมา เช่น วิทวัส คงคากุล (1976) อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์ และ คณะ (1979) อชิตยา นวลศรี (2528) จารุ โรจนธรรม (2533) และสุรัตน์ ชุ่มจิตต์ (2538) ที่พบ ว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ จะมีการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจได้ค่อนข้างดี และ ไม่ค่อยมีปัญหาในการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตในด้านนี้

อย่างไรก็ตาม ก็มีความแตกต่างกันในรายละเอียดอยู่บ้างที่ผลการศึกษาคั้งนี้ต่างไปจากการศึกษาอื่นๆ ข้างต้น ที่การศึกษาคั้งนี้พบว่า สาเหตุหลักของการย้ายถิ่นของชาวใต้ ย้ายถิ่นเข้ามาเนื่องด้วยเหตุผลทางการศึกษา นั่นก็คือ ขณะที่ย้ายเข้ามายังคงมีสถานภาพเป็นนักเรียน นักศึกษา ไม่ได้อยู่ในลักษณะที่มีงานรออยู่ โดยได้รับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงที่ย้ายเข้ามาอยู่ก่อน คนเหล่านี้จะหางานทำเองหลังจากเรียนจบ แต่ไม่ว่ากลุ่มตัวอย่างจะได้รับความช่วยเหลือหรือขอความช่วยเหลือในการหางานทำจากใครหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็สามารถหางานทำได้ในเวลาไม่นาน ซึ่งผลการศึกษานี้มีความแตกต่างกับการศึกษาที่ผ่านๆ มาอยู่บ้าง ที่พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะย้ายเข้ามาด้วยเหตุผลหลักทางเศรษฐกิจ และส่วนใหญ่มีงานรออยู่ก่อนแล้วจากการช่วยเหลือของญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงที่ย้ายเข้ามาอยู่ก่อน

ความแตกต่างของสาเหตุหลักของการย้ายถิ่นของชาวใต้ที่ย้ายเข้ามาในกรุงเทพฯ กับการศึกษาอื่นๆ ที่กลุ่มตัวอย่างไม่ใช่เป็นคนภาคใต้ล้วนๆ นั้น พออธิบายได้น่าจะเป็นเพราะการย้ายถิ่นของชาวใต้ส่วนใหญ่ เป็นการย้ายถิ่นอันเนื่องมาจากปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ในถิ่นที่ย้ายเข้า (กรุงเทพฯ) มากกว่าปัจจัยผลักดัน (Push Factors) จากท้องถิ่นเดิมที่ย้ายออกมา นั่นก็คือ คนใต้ส่วนใหญ่ย้ายเพราะเล็งเห็นหรือมีโอกาสที่ดีๆ กว่าในที่อยู่เดิมในภาคใต้ เช่น มีอาชีพที่จะทำรายได้ได้ดีกว่า มีการศึกษาที่ดีกว่า ในขณะที่การย้ายถิ่นของกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นในงานวิจัยอื่นๆ ดังกล่าวข้างต้น อาจจะเป็นการย้ายถิ่นจากปัจจัยผลักดันจากถิ่นเดิมที่ย้ายออกมา มากกว่าที่จะเป็นปัจจัยดึงดูดในถิ่นที่ย้ายเข้า (กรุงเทพฯ)

ในด้านสังคมและวัฒนธรรม

จากผลการศึกษาในด้านสังคมและวัฒนธรรมพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวใต้ที่อาศัยอยู่ใน กรุงเทพฯ ไม่มีปัญหาในการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม เพราะยังสามารถดำเนินชีวิตประจำวันที่ไม่ได้แตกต่างไปจากการใช้ชีวิตในท้องถิ่นเดิม ดังจะเห็นจาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลต่างๆ อยู่ทั้งกับญาติพี่น้องและเพื่อนที่อยู่ในภูมิภาคเดิม และทั้งที่อยู่ในกรุงเทพฯ

สำหรับปัญหาการอยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ก็พบว่า ส่วนใหญ่ปัญหาที่สร้างความหนักใจให้กับผู้ย้ายถิ่นก็เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของเมืองโดยส่วนรวม นั่นก็คือ ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นๆ แต่เป็นปัญหาของคนกรุงเทพฯ ทั้งหมด

ในด้านวัฒนธรรมการใช้ภาษาถิ่นและการรับประทานอาหารประจำท้องถิ่นได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยได้มีการปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาถิ่นและการบริโภคเท่าใดนัก ส่วนใหญ่ยังคงใช้ภาษาถิ่นได้ในทุกครั้งและทุกสถานที่ กับญาติพี่น้อง เพื่อนสนิทและเพื่อนบ้าน จะมีการปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาถิ่นได้บ้าง ก็กับคนได้บางคนที่ไม่สนิทและเป็นแค่คนรู้จักธรรมดา เช่นเดียวกับการรับประทานอาหารได้ คนได้ส่วนใหญ่ยังคงรับประทานอาหารได้อยู่เป็นประจำทุกวัน ซึ่งอาจจะซื้อที่ปรุงสำเร็จหรือปรุงเอง ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้ ก็สอดคล้องกับการศึกษาของนภาพร โภยสมบูรณ์ (2522 : 5) ซึ่งศึกษาเรื่อง "การปรับตัวของกรรมกรที่ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าไปทำงานในเมืองแร่ที่จังหวัดภูเก็ต" สุรัตน์ ชุ่มจิตต์ (2538 : 20) ซึ่งศึกษาเรื่อง "วิถีชีวิตของผู้ย้ายถิ่นชาวเหนือในมหานครกรุงเทพ" ที่พบว่า ผู้ย้ายถิ่นไม่ค่อยปรับเปลี่ยนภาษาพูดของตนเองมากนักในวิถีชีวิตประจำวัน พวกเขายังคงใช้ภาษาถิ่นของตนเองพูดคุยติดต่อกัน ในด้านอาหาร พวกเขาก็ยังคงรับประทานอาหารประจำถิ่นของตัวเอง

ซึ่งจากผลการศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานคร สามารถกล่าวสรุปโดยรวมน่า กลุ่มผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ส่วนใหญ่มีการปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดี ส่วนในด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น อาจจะกล่าวได้ว่า ผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ไม่ได้มีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตด้านนี้ไปเท่าที่ควร หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งผู้ย้ายถิ่นยังคงดำรงความเป็นคนใต้ไว้ในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับคนได้ด้วยกัน การใช้ภาษาถิ่นได้ในชีวิตประจำวัน การรับประทานอาหารสำหรับเหตุผลว่าเพราะอะไรการย้ายถิ่นของคนได้ส่วนใหญ่จึงไม่มีปัญหาในการปรับตัวนั้น น่าจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างของผู้ย้ายถิ่นที่ใช้ศึกษาคั้งนี้อาศัยอยู่และหรือทำงานอยู่ในบริเวณเขตอำเภอบางกะปิ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีคนได้อาศัยอยู่มากและมีสภาพเหมือนกับเป็นชุมชนคนภาคใต้โดยเฉพาะ (สำหรับเหตุผลว่าทำไมบริเวณนี้มีคนได้อาศัยอยู่มาก ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 แล้ว) จึงทำให้ชุมชนการเคหะแห่งชาติคลองจั่นและบริเวณใกล้เคียงเป็นเสมือนเขตวัฒนธรรมย่อยหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถ้าจะอธิบายโดยทฤษฎีสังคมเมืองที่อธิบายเกี่ยวกับการมีวิถีชีวิตแบบเมือง ซึ่งมีอยู่ 3 ทฤษฎีหลัก แต่ทฤษฎีที่ประยุกต์ใช้อธิบายในการศึกษาคั้งนี้ได้คือ ทฤษฎีวัฒนธรรมย่อย (Subculture Theory) (Fischer , 1975) ตามแนวคิดของทฤษฎีนี้ สามารถอธิบายได้ว่า เมืองกรุงเทพมหานครประกอบด้วยวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ที่หลากหลายที่ดำรงอยู่ภายใต้สังคมและวัฒนธรรมใหญ่หรือวัฒนธรรมหลัก และดำเนินแนวคิดวัฒนธรรมย่อยมาอธิบายเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ว่า เพราะเหตุใดคนได้จึงยังคงมีการดำรงวิถีชีวิตที่เป็นคนได้ค่อนข้างมาก ก็สามารถอธิบายได้ว่า วัฒนธรรมย่อยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ปัญหาให้กับคนที่มาอยู่ร่วมกัน นั่นก็คือ เมื่อผู้ย้ายถิ่นชาวใต้มาอยู่ในชุมชนการเคหะแห่งชาติมากขึ้น ก็จะดึงดูดให้มีคนได้เข้ามาอยู่มากขึ้น และเมื่อมีคนได้มาอยู่มากขึ้นก็จะมีการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน คือร้านอาหารได้นานาชนิดมากขึ้น ซึ่ง

ยิ่งกลุ่มวัฒนธรรมย่อยมีการอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากเท่าใด ก็จะมีการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้คน โดยมีการสร้างสถาบันที่สมบูรณ์มากขึ้นเท่านั้น ลักษณะที่พอจะประยุกต์เข้ากับสถาบันในความหมายนี้ได้ที่เป็นของชาวใต้ก็คือ มีร้านค้ามากมายหลากหลายชนิดของคนใต้ มีการรวมกลุ่มคนใต้เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ธรณิศหาเงินส่งไปช่วยเหลือคนภาคใต้ที่ถูกน้ำท่วมวาตภัย เป็นต้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่า บริเวณชุมชนแฟลตการเคหะแห่งชาติคลองจั่น เขตบางกะปิ และบริเวณใกล้เคียง เป็นแหล่งที่มีการค้าขายอาหารใต้ที่ใหญ่ที่สุดแหล่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

นอกจากเป็นแหล่งอาหารใต้ที่ใหญ่แล้ว ถ้าเข้าไปในชุมชนบริเวณร้านขายอาหารใต้ จะได้ยินเสียงหนังตะลุงจากเทปที่เจ้าของร้านเปิดไว้ดังไปทั่วโดยที่ไม่สนใจใคร (คนภาคอื่นๆ) เพราะเขาคิดว่านี่คือถิ่นคนใต้บ้านเรา ลูกค้าที่เข้ามาซื้อของกินก็คนภาคเดียวกัน สามารถสั่งซื้ออาหารด้วยภาษาใต้ก็ได้ ภาษากลางก็ได้ ดังนั้น เมื่อมีคนใต้อยู่กันเป็นจำนวนมากในบริเวณเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตในบางด้าน เช่น การคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูง การใช้ภาษาพูด การกินอาหารก็ไม่มี ความจำเป็น ทำให้คนเหล่านี้สามารถจะดำรงค่านิยมความคิดแบบแผนพฤติกรรมคนใต้อยู่ แม้ว่า จะย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครแล้วก็ตาม คนใต้อีกยังคงมีการใช้ภาษาถิ่นใต้พูดคุยกันกับคนใต้อีกด้วยกัน รับประทานอาหารใต้อีกในชีวิตประจำวัน มีเพื่อนเป็นคนใต้อีกด้วยกัน พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ยิ่งช่วยเสริมให้วัฒนธรรมย่อยของชาวใต้บริเวณนี้แข็งแกร่งและทำให้ชาวใต้มีความผูกพันกับวัฒนธรรมย่อยของตนเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ผู้ศึกษาใคร่ขอเสนอแนะเพื่อพิจารณาสำหรับการทำวิจัยต่อไปในโอกาสข้างหน้า ดังนี้

ในด้านระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษากการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ในกรุงเทพมหานครครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากการสุ่มตัวอย่างชาวใต้อีกกลุ่มหนึ่งที่ปัจจุบันอาศัยอยู่ในบริเวณเขตบางกะปิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนแฟลตการเคหะแห่งชาติ จึงอาจทำให้ไม่ได้ภาพของการปรับตัวของชาวใต้ทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ดังนั้น ถ้าหากจะมีการทำวิจัยในลักษณะนี้อีก ควรจะได้มีการกระจายตัวอย่างให้มีจำนวนมากขึ้น หลากหลายพื้นที่ขึ้น คือสุ่มตัวอย่างจากหลายๆ พื้นที่ในกรุงเทพฯ และให้มีขนาดใหญ่กว่านี้ ซึ่งการจะสามารถทำเช่นดังกล่าวได้ ก็จำเป็นจะต้องมีข้อมูลการกระจายตัวเชิงพื้นที่ของชุมชนชาวใต้ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเท่าที่ทราบในขณะนี้ยังไม่มีใครได้ทำวิจัยในระดับนี้ไว้ ดังนั้น จึงใคร่จะเสนอแนะว่า ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของชาวใต้ในกรุงเทพมหานครในโอกาสต่อไป น่าจะ

ให้ความสนใจศึกษาประเด็นการกระจายตัวเชิงพื้นที่ของชุมชนชาวใต้ในกรุงเทพมหานครว่ามีการกระจายอยู่ในบริเวณใดบ้างและขนาดมากน้อยเพียงใด ซึ่งจากข้อมูลนี้จะได้ใช้เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญที่จะใช้ในการวิจัยเรื่องการย้ายถิ่นในระดับจุลภาคในประเด็นอื่นๆ ได้ รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบายสำหรับการวางแผนพัฒนาชุมชนเมืองได้ด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ย้ายถิ่นชาวใต้ส่วนใหญ่ที่ย้ายถิ่นเข้ามาในชุมชนการเคหะแห่งชาติ และบริเวณใกล้เคียง ยังคงดำรงความเป็นคนใต้อยู่ค่อนข้างสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นได้ นิยม ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะของความรักพวกพ้องถิ่นเดียวกันสูง ดังนั้น การเข้าใจในอุปนิสัย และบุคลิกของคนใต้ จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของการอยู่ ร่วมกันของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี เช่น ให้คนใต้ในชุมชนช่วยกันแก้ปัญหาให้กับคนใต้ด้วยกันเอง แทนที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่หน่วยราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นคนภาคอื่นเข้ามา แก้ เป็นต้น

บรรณานุกรม

นภาพร โภยสมบุญ

- 2522 การปรับตัวของกรรมกรในภาคอีสานที่ย้ายเข้าไปทำงานในจังหวัด
ภูเก็ต
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาศิลปศาสตร์ (พัฒนาสังคม)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จารุ โรจนธรรม

- 2533 การปรับตัวของคนชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในเมือง : ศึกษาเฉพาะ
กรณีชุมชนเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุรัตน์ ชุ่มจิตต์

- 2538 วิถีชีวิตของผู้ย้ายถิ่นชาวเหนือในมหานครกรุงเทพ
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อติตยา นวลศรี

- 2528 การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาชุมชนแออัด
เชื้อเพลิงพัฒนา
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abu-Lughod , Janet.

- 1961 " Migration Adjustment to City Life : The Egyptian Case "
American Journal of Sociology
67 : 22-32

Agnis , Mohd R.

- 1987 " Integrating the Informal Sector in Planning for Low-Income
Settlements : The Malaysian Experience "
The Journal of Development Administrative
Vol.27 No.3 July.

Chamrathirong and Others.

- 1979 **Recent Migrants in Bangkok Metropolis : a follow-up study of migrants adjustment ; Assimilation and Integration ,**
 Bangkok : Institute for Population and Social Research
 Mahidol University

Eisenstadt,S.N.,

- 1954 **The Absorption of Immigrants.**
 London : Routledge and Kegan Paul.

Fischer,Claude,S.

- 1975 " **Toward a Subcultural Theory of Urbanism** ".
 American Journal of Sociology.

Fischer,Claude,S.

- 1984 **The Urban Experience (2nd ed)**
 Sandiego : Harcourt Brace Jovanovide,inc.

Gordon,M.M.,

- 1964 **Assimilation in American Life,**
 New York : Oxford University Press.

Gordon,M.M.,

- 1969 " **Assimilation in America : Theory and Reality** "
 A Source Book for Social Studies.
 New York : The Macmillan Company.

Goldscheider,Calvin.

- 1971 **Population,Modemization,and Social Struture,**
 Boston : Little,Brown and Company.

Goldscheider,Calvin.(ed)

- 1983 **Urban Migrants in developing Nations : Patterns and problems of Adjustment.**
 Boulder, Colorado : Westview Press.